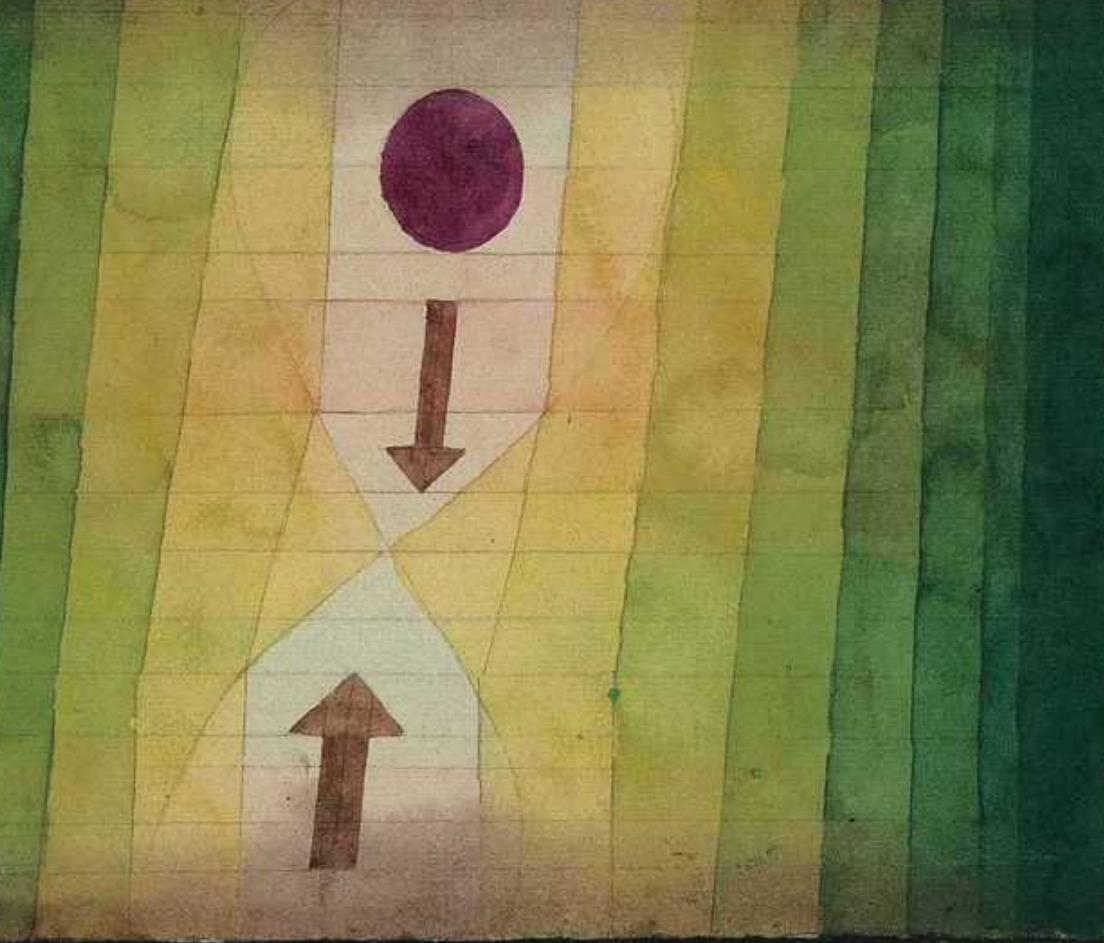

ΧV Συμπόσιο της Ελληνικής Εταιρείας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Επανάληψη της ιστορίας ή νέα εμπειρία; Παρελθόν και παρόν στην ψυχαναλυτική διαδικασία

Αθήνα, 7-9 Απριλίου 2017

Πρόγραμμα & Περιλήψεις

Ελληνική Εταιρεία Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας
www.psychoanalysis-psychotherapy.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μήνυμα Οργανωτικής Επιτροπής	3
Επιτροπές Συμποσίου	4
Γενικές Πληροφορίες	5
Ημερήσιο Πρόγραμμα	
Παρασκευή 7 Απριλίου	7
Σάββατο 8 Απριλίου	10
Κυριακή 9 Απριλίου	14
Περίληψεις	
Διαλέξεις & Ομιλίες	18
Στρογγυλά τραπέζια, Ομάδες Εργασίας, Κλινικά εργαστήρια	26
Ελεύθερες Ανακοινώσεις	46
Ευρετήριο	51

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Με ιδιαίτερη ευχαρίστηση σας υποδεχόμαστε στο XV Συμπόσιο της Ελληνικής Εταιρείας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας που πραγματοποιείται στην Αθήνα από τις 7 μέχρι τις 9 Απριλίου του 2017. Ο τίτλος του είναι: **Επανάληψη της ιστορίας ή νέα εμπειρία; Παρελθόν και παρόν στην ψυχαναλυτική διαδικασία.** Το Συμπόσιο απευθύνεται καταρχήν στους ψυχαναλυτές, αλλά και στους ψυχιάτρους, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς και άλλους επαγγελματίες της ψυχικής υγείας. Ελπίζουμε ότι θα αποτελέσει χώρο διαλόγου και ανταλλαγής και θα δώσει ερεθίσματα για σκέψη και εμβάθυνση στο ζήτημα της διαλεκτικής παρελθόντος και παρόντος από την οπτική γωνία της ψυχαναλυτικής κλινικής πρακτικής.

Η προβληματική του Συμποσίου θα μπορούσε να συνοψιστεί ως εξής: Σύμφωνα με την κλασική άποψη, όσα φέρνει ο αναλυόμενος στην ψυχαναλυτική συνεδρία έχουν τις πρωταρχικές τους πηγές στις σχέσεις και τις συγκρούσεις του παρελθόντος, οι οποίες, στο πλαίσιο της ψυχαναλυτικής διαδικασίας, αναβιώνουν και επαναλαμβάνονται. Ωστόσο, η παρούσα σχέση του αναλυόμενου με τον ψυχαναλυτή δεν επηρεάζει εντέλει την ποιότητα του υλικού που αναδύεται; Πολλοί είναι πλέον οι ψυχαναλυτές που υποστηρίζουν ότι το σημαντικό στοιχείο είναι η νέα εμπειρία, εκείνη της σχέσης και της αλληλεπίδρασης των δύο πρωταγωνιστών της ψυχαναλυτικής διαδικασίας, στην οποία και αναφέρεται ασυνείδητα ο αναλυόμενος. Άλλοι ακόμα, εδώ και αρκετές δεκαετίες, διατυπώνουν μια συνθετική άποψη, υποστηρίζοντας ότι το υλικό των συνεδριών έχει πολλαπλές πηγές και ότι σχετίζεται τόσο με την ιστορία του αναλυόμενου, όσο και με την παρούσα εμπειρία της συνάντησης και της αλληλεπίδρασής του με τον ψυχαναλυτή. Τέλος, σε κάθε περίπτωση, είναι δύσκολο στις παρούσες συνθήκες να αγνοήσει κανείς τη σημασία που μπορεί να αποκτήσει η «ενεστώσα» επίδραση ενός ραγδαία, πολλές φορές βίαια μεταβαλλόμενου κοινωνικού περιβάλλοντος στη δουλειά του ψυχαναλυτικού –και ευρύτερα του ψυχοθεραπευτικού– ζεύγους.

Η Ελληνική Εταιρεία Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας, από την ίδρυση της οποίας συμπληρώνονται φέτος 40 χρόνια, επεδίωξε εξ αρχής να συνδέσει την δραστηριότητά της με την ανταπόκριση στις ανάγκες μιας εξελισσόμενης κλινικής πραγματικότητας – και αυτή ήταν η αφετηρία για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος για το Συμπόσιο. Ωστόσο η διαλεκτική παρελθόντος και παρόντος δεν έχει μόνο κλινικές διαστάσεις. Αφορά και πολλές άλλες περιοχές της σκέψης, καθώς και των επιστημών του ανθρώπου. Σε ειδικές συνεδρίες του Συμποσίου επιδιώκεται ο διάλογος και η αναζήτηση σημείων επαφής στη θεώρηση της σχέσης του παρελθόντος με το παρόν μεταξύ της Ψυχανάλυσης και της Φιλοσοφίας, καθώς και της Ιστορίας. Το Συμπόσιό μας λοιπόν αφορά και επιστήμονες των επιστημών του ανθρώπου και διανοούμενους – με τους οποίους πάντα οι ψυχαναλυτές επιδιώκουν να συνομιλήσουν. Η Οργανωτική Επιτροπή θα καταβάλει κάθε προσπάθεια ώστε το Συμπόσιο να αποτελέσει χώρο επιστημονικής σκέψης και ανοικτού, δημιουργικού διαλόγου. Σε αυτό βέβαια θα παίξει αποφασιστικό ρόλο και η ενεργή συμμετοχή σας.

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

Οργανωτικός Φορέας

Ελληνική Εταιρεία Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Αιγίδα

Υπουργείο Υγείας

Ιατρική Σχολή του Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

International Federation of Psychoanalytic Societies

Ελληνική Ψυχιατρική Εταιρεία (ΕΨΕ)

Επιστημονική Συνεργασία

Βορειοελλαδική Ψυχαναλυτική Εταιρεία

Ελληνική Εταιρεία Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας Παιδιού και Εφήβου

Τιμητική Επιτροπή

Α. Αλεξανδρή • Α. Γιαννακούλας • Μ. Γωσαφάτ • Γ. Μωραϊτης

Π. Σακελλαρόπουλος • Ι. Τσιάντης

Οργανωτική Επιτροπή

Πρόεδρος: Β. Φαλάρας

Μέλη: Γρ. Βασιλαματζής • Κ. Εμμανουηλίδης • Λ. Κοράλλη • Β. Κωνσταντινίδου
Τ. Λαζαράτου • Γρ. Μανιαδάκης • Ν. Παναγιωτοπούλου • Τζ. Σουμάκη
Α. Σπυροπούλου • Β. Φαλάρας • Γ. Χαλκιά • Γ. Χατζησταυράκης

Επιστημονική Επιτροπή

Δ. Αναστασόπουλος • Ε. Γ. Ασλανίδης • Γρ. Βασιλαματζής • Ε. Βλαχάκη
Ι. Ιεροδιακόνου-Μπένου • Χ. Καραμανωλάκη • Θ. Κατριός • Δ. Κυριαζής
Α. Μούτσιανου • Δ. Ρήγας • Κ. Ταλφανίδης • Στ. Τουρνής • Ν. Χαμπέρης

Επιστημονική Γραμματεία - ΕΕΨΨ

Σωτηρία Καλαμπαλίκη - Ορσία Σοφρά

Μιχαλακοπούλου 41-43, 115 28 Αθήνα

Τηλ.: 2107712901 • Email: hspp@otenet.gr

Οργανωτικό Γραφείο - Γραμματεία Συμποσίου

Easy Travel • Αναγνωστοπούλου 19, 106 73 Αθήνα

Τηλ. 210 3615201, 210 3609442 • Fax: 210 3625572

Email: info@easytravel.gr

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ημερομηνίες

7 - 9 Απριλίου 2017

Χώρος διεξαγωγής εργασιών

Οι εργασίες του Συμποσίου θα διεξαχθούν στο ξενοδοχείο Divani Palace Acropolis στις αίθουσες ΕΡΕΧΘΕΙΟ, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Α' & ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Β'.

Διερμηνεία

Στις διαλέξεις των ξένων ομιλητών θα υπάρχει διαδοχική μετάφραση από τα Αγγλικά.

Ομαδικές εποπτείες – Ομάδες εργασίας – Κλινικά εργαστήρια

Μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων σε κάθε εποπτεία: 30. Θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας για την εγγραφή. Οι εποπτείες θα διεξαχθούν στην Αγγλική γλώσσα.

Σε ορισμένες ομάδες εργασίας και κλινικά εργαστήρια τίθενται περιορισμοί όσον αφορά στον αριθμό και την ιδιότητα των συμμετεχόντων. Ειδικότερα:

Κλινικό εργαστήριο «Η ανάλυση ως ψυχική εργασία στο παρόν»

Απευθύνεται αποκλειστικά σε επαγγελματίες ΨΥ και εκπαιδευόμενους ψυχαναλυτικών εταιρειών. Απαιτείται προεγγραφή και θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας. Μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων: 30.

Ομάδα εργασίας «Ερμηνεία και χρόνος στην αναλυτική θεραπεία ζεύγους»

Απευθύνεται αποκλειστικά σε επαγγελματίες ΨΥ και εκπαιδευόμενους ψυχαναλυτικών εταιρειών. Απαιτείται προεγγραφή.

Ομάδα εργασίας «Clinical Winnicott: Travelling a revolutionary road»

Απευθύνεται αποκλειστικά στα μέλη της ΕΕΨΨ

Κλινικό εργαστήριο «Μητρικός θρήνος για το έμφυλο σώμα»

Απευθύνεται αποκλειστικά σε επαγγελματίες ΨΥ και εκπαιδευόμενους ψυχαναλυτικών εταιρειών. Απαιτείται προεγγραφή και θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας. Μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων: 30.

Ονομαστικές κονκάρδες

Οι σύνεδροι είναι απαραίτητο να φορούν συνεχώς την ονομαστική κονκάρδα που θα παραλάβουν από τη Γραμματεία.

Γραμματεία Συμποσίου

Η Γραμματεία, αρμόδια για τη διεκπεραίωση των νέων εγγραφών και την τακτοποίηση τυχόν εκκρεμούντων λογαριασμών, θα λειτουργεί συνεχώς κατά τις ώρες των εργασιών του Συμποσίου.

Πιστοποιητικά παρακολούθησης

Οι σύνεδροι θα μπορούν να παραλαμβάνουν το πιστοποιητικό τους από τη Γραμματεία, από το πρωί της Κυριακής 9 Απριλίου.

Υλικό για προβολή

Οι συγγραφείς / παρουσιαστές παρακαλούνται να παραδίδουν στη Γραμματεία το προς προβολή υλικό τους (αρχεία powerpoint) τουλάχιστον δύο ώρες πριν από την προγραμματισμένη ώρα παρουσίασης.

Διαλείμματα καφέ

Ο καφές κατά τα διαλείμματα θα σερβίρεται καθημερινά στο φουαγέ του ξενοδοχείου.

Δεξίωση

Μετά τη λήξη των εργασιών του Παρασκευής 7 Απριλίου θα ακολουθήσει απλή δεξίωση στο φουαγέ του ξενοδοχείου.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 7 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2017

10.00-11.00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Προεδρείο: **Β. Φαλάρας, Τζ. Σουμάκη**

Προσφωνήσεις - Χαιρετισμοί

Καθηγητής Ε. Πατσούρης, Κοσμήτορας Σχολής Επιστημών Υγείας ΕΚΠΑ

Α. Παπαδόπουλος, Διοικητής 1ης Υγειονομικής Περιφέρειας Αττικής

Δ. Πλουμπίδης, Πρόεδρος της Ελληνικής Ψυχιατρικής Εταιρείας

Μ. Γιωσαφάτ, Ιδρυτικό Μέλος της ΕΕΨΨ, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ομαδικής Ανάλυσης και Οικογενειακής Θεραπείας

Δ. Αναστασόπουλος, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας Παιδιού και Εφήβου

Θ. Κατριός, Πρόεδρος της Βορειοελλαδικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας

Κλ. Ναυρίδης, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας Ομάδας

Β. Φαλάρας, Πρόεδρος της ΕΕΨΨ: Εισαγωγή στο θέμα του Συμποσίου

11.00-12.15 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ

ΟΜΙΛΙΕΣ

Προεδρείο: **Ν. Χαμπέρης**

Ομιλητές: **Χ. Καραμανωλάκη**: Η ασυνείδητη επικοινωνία τότε και τώρα

Κ. Ταλφανίδης: Παρελθόν και παρόν στο παιχνίδι. Μια ιστορική αναδρομή

12.15-12.45 | ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ - ΚΑΦΕΣ

12.45-14.15 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ**ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ**

Η Μητέρα ως αισθητικό αντικείμενο στη δοκιμασία του χρόνου

Οργάνωση: **Βορειοελλαδική Ψυχαναλυτική Εταιρεία**
Προεδρείο: **Γρ. Μανιαδάκης**
Ομιλητές: **Α. Μούτσιανου:** Ιστορικά πεπρωμένα της μητρικής αποτυχίας
Κ. Φελέκη: Η ψυχαναλυτική συνάντηση ως αισθητική εμπειρία

12.45-14.15 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Α΄**ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Μελετώντας το έργο του D.W. Winnicott - 1

Προεδρείο: **Κ. Ταλφανίδης**
Ομιλητές: **Ε. Γυφτοπούλου:** Όταν ο αναλυτής συναντά τον αναλυόμενο:
Η συνθήκη του «αμοιβαίου ταΐσματος»
Μ. Κοκκώση: Αναζητώντας αυτό που δεν ορίζεται στη σκέψη:
Αμφίπλευρη φαντασίωση για το αντικείμενο και μεταβατικός χώρος
στην ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία οριακού ασθενούς
Γ. Χατζησταυράκης: «Όταν ο ασθενής δεν μπορεί να παίξει». Κάποιες
σκέψεις σχετικά με τη σύλληψη της ψυχαναλυτικής διαδικασίας ως παιχνιδιού

12.45-14.15 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Β΄**ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ**

Παρελθόν και παρόν στη θεραπευτική κατάσταση

Προεδρείο: **Χ. Καραμανωλάκη**
Ομιλητές: **Κ. Εμμανουηλίδης:** Χρόνος παρών και χρόνος παρελθόν:
Η ψυχαναλυτική διαδικασία και η θεραπευτική πράξη
Β. Κωνσταντινίδου: Το παιδί εντός... Παρελθόν ασυνείδητο ή παρόν
ασυνείδητο;

14.15-15.30 | ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΔΙΑΚΟΠΗ**15.30-17.00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ****ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ**

Χώρος και χρόνος στην ψυχοθεραπεία παιδιών και εφήβων

Οργάνωση: **Ελληνική Εταιρία Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας Παιδιού & Εφήβου**
Προεδρείο: **Δ. Αναστασόπουλος**
Ομιλητές: **Σ. Ανασοντζή:** Ο χρόνος του Νεύτωνα και ο χρόνος του Νταλί: Ψυχικός
και σωματικός πόνος στη διαμόρφωση του ψυχοθεραπευτικού χρόνου
Μ. Ματσουκά: Το βίωμα του χρόνου σε παιδιά και εφήβους
Ο. Σκλείδη: Όταν η βία και η ντροπή 'παγώνουν' τον χρόνο

15.30-17.00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Α΄**ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ**

Ομαδικότητες σε κλινικο-θεωρητικά ψυχαναλυτικά πλαίσια

Οργάνωση: **Ελληνική Εταιρεία Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας Ομάδας**
Προεδρείο: **Κλ. Ναυρίδης**
Ομιλητές: **Κλ. Ναυρίδης:** Ενδοψυχική ομαδικότητα και μεταβίβαση στην ατομική
ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία
Μ. Πέτρου: Η ψυχή εκτείνεται ως αυτοσκοπός και ως κρίκος
Α. Τόλιου: Αντηχήσεις της εσωτερικής ομαδικότητας με εξωτερικές ομάδες
στη θεραπεία με τον ψυχωτικό άρρωστο.
Ε. Ιωάννοβιτς: Η εργασία του τραυματικού στο κλινικό πλαίσιο της ομάδας

15.30-17.00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Β΄**ΟΜΑΔΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ**

Προεδρείο: **Δ. Κυριαζής**
Επόπτης: **R. Lombardi**
Παρουσίαση κλινικού υλικού: **Κ. Βασιλοπούλου**

17.30-18.15 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ**ΟΜΙΛΙΕΣ**

Προεδρείο: **Β. Φαλάρας**
Ομιλητές: **Ε. Γ. Ασλανίδης:** Ο χρόνος ως αποδιοπομπαίος τράγος
Δ. Κυριαζής: Προβλήματα τεχνικής και θεωρίας στην αντιμετώπιση της
ψυχωτικής διεργασίας: Αντιμετωπίζοντας την «μαύρη τρύπα»

18.15-18.45 | ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ - ΚΑΦΕΣ

18.45-20.15 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ

ΔΙΑΛΕΞΗ

Προεδρείο: **Γρ. Βασλαματζής**
Ομιλητής: **R. Lombardi:** Heritage of the past or new frontier of the psychoanalytic exploration? From Bodily Drives to Body-Mind Dissociation

20.15 | ΔΕΞΙΩΣΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ 8 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2017

09:30 - 11:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ

ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

Με αφορμή την έκδοση στην ελληνική γλώσσα του βιβλίου του R. D. Hinshelwood «Η Κλαϊνική σκέψη στην κλινική πράξη»

Προεδρείο: **Γρ. Βασλαματζής, Γρ. Μανιαδάκης**
Ομιλητές: **Γ. Χαλκιά:** Ιστορική αιτιότητα ή ερμηνεία στο εδώ και τώρα;
Π. Χατζητάσκος: Καταστροφικός ναρκισσισμός: Από την ερμηνεία της μεταβίβασης στην ερμηνεία του πλαισίου
Σχολιαστής: **R.D. Hinshelwood**

09:30 - 11:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Α'

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ερμηνεία και χρόνος στην αναλυτική θεραπεία ζεύγους

Προεδρείο: **Δ. Κυριαζής**
Ομιλητές: **Τζ. Σουμάκης:** Η ασυνείδητη συμφωνία των συντρόφων.
Η περίπτωση της Ζωής
Γ. Καπράλος: Προς τη δόμηση της «δυναμικής μεμβράνης»

09:30 - 11:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Β'

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Προεδρείο: **Κ. Εμμανουηλίδης**
Ομιλήτριες: **Π. Κορκοκίου:** Η ψυχοθεραπευτική εμπειρία με αυτιστικά άτομα: μια άλλη χρονικότητα
Χ. Κοντού: Ο αρχαίος μύθος της Περσεφόνης ως νέα εμπειρία
Κ. Θανοπούλου: Σιωπηλά πένθη, ανείπωτες τραυματικές ιστορίες και μετάδοση: Από το εκεί και τότε στο εδώ και τώρα
Ι. Μοσκόφη: Συνδέοντας και αποσυνδέοντας επιφαινόμενα και υποκείμενη ψυχική λειτουργία: Μελέτη περίπτωσης ψυχολογικής αξιολόγησης άνδρα με βραχύ ψυχωσικό επεισόδιο

11.00-11.30 | ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ - ΚΑΦΕΣ

11:30 - 13:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ

ΔΙΑΛΕΞΗ

Προεδρείο: **Μ. Γωσσαφάτ**
Ομιλητής: **R. D. Hinshelwood:** Recurrence of the Past or New Experience. Catastrophe – or not?

13:00 - 14:30 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ**ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ**

Για τη σκέψη, το χρόνο, τη συνείδηση και το ασυνείδητο στις φυσικές επιστήμες και στην ψυχανάλυση: Επιστημολογική προσέγγιση

Προεδρείο: **Δ. Κυριαζής**

Ομιλητές: **Μ. Λειβαδίτης:** Νόηση και συνειδητότητα

Α. Χατζημωϋσής: Η γνώση του εαυτού

Σ. Δεληβογιατζής: Σκέψη και «Υποκείμενο»

13:00 - 14:30 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Α΄**ΚΛΙΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ**

Προεδρείο: **Ν. Χαμπέρης**

Ομιλητής: **Γρ. Βασιλαματζής:** Η ανάλυση ως ψυχική εργασία στο παρόν

13:00 - 14:30 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Β΄**ΟΜΑΔΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ**

Προεδρείο: **Τζ. Σουμάκη**

Επόπτης: **Υ. Bonaminio**

Παρουσίαση κλινικού υλικού: **Κ. Μπακαλού**

14.30-16.00 | ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΔΙΑΚΟΠΗ**16:00 - 16:45 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ****ΟΜΙΛΙΑ**

Προεδρείο: **Δ. Ρήγας**

Ομιλήτριες: **Τ. Λαζαράτου** και **Ν. Παναγιωτοπούλου:** Ελληνική Εταιρεία Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας: 40 χρόνια δια-μόρφωση

16:45 - 18:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ**ΟΜΙΛΙΕΣ**

Προεδρείο: **Χ. Καραμανωλάκη**

Ομιλητές: **Δ. Ρήγας:** Αδιέξοδα σε συνθήκες κοινωνική κρίσης. Κοινωνική βία: Η Επιστροφή του Πρωτόγονου

Β. Φαλάρας: “Εκεί και τότε” ή “εδώ και τώρα”; Παρελθόν και παρόν στην ψυχαναλυτική διαδικασία

18.00-18.30 | ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ - ΚΑΦΕΣ**18:30 - 20:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ****ΚΛΙΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ**

Προεδρείο: **Θ. Κατριός**

Ομιλήτρια: **Ι. Ιεροδιακόνου-Μπένου:** Μητρικός θρήνος για το έμφυλο σώμα

Σχολιάστρια: **Χ. Καραμανωλάκη**

18:30 - 20:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Α΄**ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ**

Άνθρωποι σε κίνηση. Ψυχαναλυτική προσέγγιση στο φαινόμενο της μετανάστευσης

Προεδρείο: **Γ. Χατζησταυράκης**

Ομιλήτριες: **Ν. Παναγιωτοπούλου:** Ο καταναγκασμός της επανάληψης ως φύλακας ζωής
Τ. Λαζαράτου: Μετανάστευση και συναρθρώσεις του κοινωνικού διακυβεύματος με το ψυχαναλυτικό ήθος

18:30 - 20:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Β΄**ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Προεδρείο: **Δ. Ρήγας**

Ομιλητής: **Υ. Bonaminio:** Clinical Winnicott: Travelling a revolutionary road

ΚΥΡΙΑΚΗ 9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2017

09:30 - 11:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ ΕΡΕΧΘΕΙΟ

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μελετώντας το έργο του D.W. Winnicott - 2

Προεδρείο: **Κ. Ταλφανίδης**

Ομιλητές: **Μ. Αριμπλιά:** «...Είναι μια απάτη, μια μεταμφέιση...» Η έννοια της εγκατοίκησης (indwelling) της ψυχής στο σώμα, ψυχοσωματικές εκδηλώσεις και η σχέση τους με τον ψευδή εαυτό
Λ. Κοράλλη: Ο μονόλογος της επανάληψης και η διαλεκτική του υπάρχειν (being)
Α. Σταθόπουλος: Η έννοια «εαυτός» (self) στο έργο του Winnicott

09:30 -11:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Α΄

ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

Νέες μορφές ψυχικής οργάνωσης: Ζητήματα θεωρίας και κλινικής

Προεδρείο: **Ε. Βλαχάκη**

Ομιλήτριες: **Μ. Λουτζακλή:** «Σταθερές ταλαντώσεις» μεταξύ ψυχαναλυτικής θεωρίας, τεχνικής και δημιουργικότητας του θεραπευτή
Μ. Δεδούλη: Η αβέβαιη πορεία προς το αντικείμενο, όπως αποτυπώνεται στη μεταβίβαση και την καλλιτεχνική δημιουργία αναλυόμενης με οριακή δομή - ή ο αγώνας για την ένταξη στη χρονικότητα
Α. Σπυροπούλου: Σύγχρονοι προβληματισμοί για μια ψυχαναλυτική κατανόηση του hacking

09:30 - 11:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Β΄

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Προεδρείο: **Σ. Τουρνής**

Ομιλητές: **Μ. Κρητικού:** Η ερμηνεία στην Ομαδική Ανάλυση
Ν. Τσιπά: Το «όριο», ο «ενδιάμεσος χώρος» και η ιστορικότητα του χρόνου
Σ. Χαραλαμπίδης: Μια σχεσιακή ψυχαναλυτική οπτική της ατομικής ψυχανάλυσης ως ομαδική ψυχοθεραπεία με δυο άτομα

11.00-11.30 | ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ - ΚΑΦΕΣ

11:30 - 13:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ

ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

Από το παρόν στο ιστορικό παρελθόν. Διαδρομές προς έναν άλλο τόπο;

Προεδρείο: **Ι. Ιεροδιακόνου-Μπένου**

Ομιλητές: **Ε. Γαζή:** «Ενοχοι ιστορίας»; Η ιστορική συνείδηση ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν
Β. Καραμανωλάκης: Το ανιστόρητο παρελθόν: Η καύση των φακέλων πολιτικών φρονημάτων
Γρ. Μανιαδάκης: Το συλλογικό τραύμα: Ένα διαγενεακό στοιχείο ταυτότητας;
Σχολιαστής: **Γρ. Βασιλαματζής**

11:30 - 13:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Α΄

ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

Η θεραπευτική τομή στη διαγενεακή μοίρα

Οργάνωση: **Διαγνωστική και Θεραπευτική Μονάδα για το Παιδί «Σπύρος Δοξιάδης»**

Προεδρείο: **Τζ. Σουμάκη**

Ομιλήτριες: **Μ. Νάρνου:** «Θα κοιταχτώ στον καθρέφτη και ξαφνικά όλοι θα δουν ότι είμαι η πιο όμορφη!»: Απόπειρες απαρτίωσης ενός 10χρονου κοριτσιού
Δ. Πιπιτσούλη: Η γονεϊκότητα ως κίνητρο και αφετηρία για την επεξεργασία τραυμάτων: «Εγώ χρειάζομαι το φάρμακο!»

Σχολιάστρια: **Ν. Ταλούμη:** Το φάντασμα των θεμελίων στους προβολείς της θεραπευτικής σχέσης

11:30 - 13:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Β΄

ΟΜΑΔΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Προεδρείο: **Σ. Τουρνής**
Επόπτης: **R. D. Hinshelwood**
Παρουσίαση κλινικού υλικού: **Δ. Κακατσάκη**

13:00 - 14:30 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ

ΔΙΑΛΕΞΗ

Προεδρείο: **Β. Φαλάρας**
Ομιλητής: **V. Bonaminio:** The analysand's and the analyst's bodies and their virtual relationship in the consulting room: The analyst's responsibility in managing complexity and articulation of technique

14:30 - 15:00 | ΑΙΘΟΥΣΑ: ΕΡΕΧΘΕΙΟ

ΚΑΤΑΛΗΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Β. Φαλάρας, Χ. Καραμανωλάκη

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ & ΟΜΙΛΙΕΣ

HERITAGE OF THE PAST OR NEW FRONTIER OF THE PSYCHOANALYTIC EXPLORATION? FROM BODILY DRIVES TO BODY - MIND DISSOCIATION

Riccardo Lombardi

This lecture brings the body-mind relationship to the center of psychoanalytic attention, starting off with the clinical needs of the so-called difficult patient. Today's analysand often engages relatively easily in relational interaction, but reveals, at a deeper level, a distinctly imitative tendency. Hence the importance of the analyst's not riveting the analysand's attention on relational dynamics, which might foster an orientation towards dissimulation and compliance, instead of stimulating the focus on his relationship with himself. This is not a question of a regression to one-person psychology, because the working through is relationally based and driven by the shared responsibility of both partners in the analytic relationship. Whereas Freud emphasized the instinctual body which aspires to unbounded gratification, the author, by contrast, stresses a condition of body-mind dissociation and the body's disappearance from the mind's horizon. This issue is confronted in the clinical setting by exploring in real time the internal arrangements used by the patient in relation to his body, his mind and the relationship between them, while stimulating his responsibility in terms of change. On the deep levels connected to the body-mind relationship, the intersubjectivity of the analytic encounter thus tends to focus on the analysand and his primary need to localize himself and his body, eschewing artificial relational forms dominated by dissociation and compliance. A clinical example of body-mind dissociation is presented, and implications of the so-called somatic countertransference are explored.

RECURRENCE OF THE PAST OR NEW EXPERIENCE. CATASTROPHE - OR NOT?

Robert D. Hinshelwood

The question that I want to discuss is: If a psychoanalytic treatment is a new experience for a patient, what is it that is new? Here I shall consider the view that what is new for our patients is the capacity to join with the analyst in knowing something more about themselves, which they may have to work through. However, there is still the problem of how we know each other's minds. I shall draw on Bion's idea that intuiting another person's mind is a different category from knowing something in the material world, and can be recognised by a sense of live contact with each other

THE ANALYSAND'S AND THE ANALYST'S BODIES AND THEIR VIRTUAL RELATIONSHIP IN THE CONSULTING ROOM: THE ANALYST'S RESPONSIBILITY IN MANAGING COMPLEXITY AND ARTICULATION OF TECHNIQUE

Vincenzo Bonaminio

It is not hyperbolic to say that psychoanalysis was born with the body. The body of those young hysterical women, who at the end of the 1800, would rush into the practice of the most famous neuro-pathologists of those times, with their fainting, mysterious paralyses, temporary blindness, and with all the *repertoire* of symptoms that for decades constituted the challenge of the times: i.e., to understand this illness where the body, even with all its "heavy presence", escaped any understanding. Freud's expression *Organsprache* (1915), the language of the organ, is revolutionary because it captures the essence of the "thing" that cannot be said, but at the same time finds a way to communicate through the body.

Let us consider for a second the inner semantics of this expression, which amounts to some kind of *oxymoron*, since language, which is by definition semantics, was born exactly to evolve the human condition from the very condition of barely representable sensations.

With this *oxymoron*, Freud confronts the paradox that is the essence of hysteria itself: the body, violated by real abuse or by infantile sexuality phantasies, carries scars that cannot be said but that search for a way of expressing themselves.

The author insists on *the topic of communication* because it is the specific perspective he wishes to give to this work: to focus on the dynamics of the bodies of the analysand and the analyst in the consulting room, of their, so to say, "always being on the verge of touching" without ever physically touching.

The author wonders how is it possible that along the evolutionary path of psychoanalysis, up to today's significant subtleties, the body almost disappeared from the psychoanalysts' horizon, except for some valuable recent contributions like Alessandra Lemma's and other few authors.

One may wonder if André Green's statement (1995) "Has Psychoanalysis Anything to Do with Sexuality, provocatively - I guess - delivered as "Sigmund Freud Birthday Lecture" at "The Anna Freud Centre" in London, is true also for the body. His correct recall, as an attentive guardian of psychoanalysis, was pointing to the fact that the central element of psychoanalysis, infant sexuality (also - not by chance - connected to the body), had become, in contemporary psychoanalysis, progressively diluted, as if the analysts themselves had towards sexuality, the same resistance that Freud had identified in patients, but also in his educated audience (Freud, 1913).

Recently, Alessandra Lemma's writings have brought back the body at the forefront

of the analytic scene, especially as far as adolescents are concerned, in line with the Laufers' tradition, and with the many contributions of French psychoanalysts on the pubertal body (among the others, see P Gutton, 2013)

This paper will emphasize the clinical dimension of the topic by presenting detailed clinical material

Η ΑΣΥΝΕΙΔΗΤΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Χαρά Καραμανωλάκη

Η προτροπή του Freud (1912) στους ψυχαναλυτές να στρέψουν το ασυνείδητο τους σαν ένα αντιληπτικό όργανο προς ό,τι μεταδίδεται από το ασυνείδητο του αναλυόμενου, έθεσε το θέμα της ασυνείδητης επικοινωνίας. Η ανάγκη του να κατανοήσει τα ψυχικά φαινόμενα, που υπόκεινται της μετάδοσης της σκέψης, τον οδήγησαν -μαζί με τον άλλο παθιασμένο ερευνητή του ψυχισμού τον Ferenczi- σε επισκέψεις σε διάσημα μέντιουμ της εποχής τους. Από την αλληλογραφία Freud-Ferenczi αποκαλύπτεται η συμφωνία τους στην άποψη ότι στον ψυχισμό του μέντιουμ σε μια κατάσταση παθητικότητας μπορούν να αντανακλώνται επιθυμίες ή ασυνείδητοι σχηματισμοί ενεργοί στο συνομιλητή του. Είναι μια άποψη πρόδρομος της ανακάλυψης των κατοπτρικών νευρώνων και του μηχανισμού της ενσωματωμένης προσομοίωσης από τους σύγχρονους νευροφυσιολόγους; Μέσω του έμφυτου μηχανισμού της ενσωματωμένης προσομοίωσης ενεργοποιείται η αυτόματη, ασυνείδητη αναπαραγωγή της συγκινησιακής κατάστασης του άλλου. Έτσι το σώμα αναδεικνύεται σε όχημα όχι μόνο μεταφοράς και έκφρασης του νοήματος, αλλά και σε αποκωδικοποιητή του.

Η κλινική πράξη έχει αποδείξει τη σημασία της αμφίδρομης ασυνείδητης επικοινωνίας στο αναλυτικό ζευγάρι. Αν στη διάταξη πρόσωπο με πρόσωπο μπορούμε να αποδώσουμε στο βλέμμα τη δυνατότητα καταγραφής της μη λεκτικής επικοινωνίας, στη χρήση του ντιβανιού η ασυνείδητη επικοινωνία αποκτά μια μεγαλύτερη πολυπλοκότητα. Μέσα από στιγμιότυπα από δύο αναλύσεις, όπου αποκαλύπτεται στην αναλύτρια η ασυνείδητη επικοινωνία του αναλυτικού ζεύγους μέσω των ονείρων των αναλυόμενων, η παρούσα εργασία συζητά τη διαδικασία αυτή.

ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΝ ΣΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ. ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Κωνσταντίνος Ταλφανίδης

Δεν είμαι σίγουρος αν το ερώτημα με βάση το οποίο καλούμαστε να εργαστούμε σε αυτό το Συμπόσιο μπορεί να απαντηθεί. Είναι όμως χρήσιμο που τίθεται ακόμη κι αν δεν απαντηθεί. Μέσα στο πλαίσιο που θέτει η θεματολογία του Συμποσίου, θα επιχειρήσω μια ιστορική αναδρομή για το πώς η ψυχαναλυτική θεωρία, κλινική και τεχνική προσπάθησε να απαντήσει στο τι «παίζεται» στο παιχνίδι;

Οι ψυχαναλυτές από πολύ ενωρίς ενδιαφέρθηκαν για τη σχέση του παιχνιδιού με τη φαντασία/παρελθόν(;) και την πραγματικότητα/παρόν(;). Ο Freud από το 1900 έως το 1911 αναφέρεται στο παιχνίδι με όρους δυναμικούς τοπογραφικούς και οικονομικούς.

Το παιχνίδι τίθεται υπό την αιγίδα της αρχής της ευχαρίστησης/δυσαρέσκειας και των ερωτικών ενορμήσεων, σύμφωνα με την 1^η θεωρία για τις ενορμήσεις που ισχύει αυτή την περίοδο.

Κατά τη 2^η δεκαετία του 20^{ου} αιώνα έχουμε δυο κομβικά σημεία στην εξέλιξη της σημασίας του παιχνιδιού για την ψυχαναλυτική θεωρία και τεχνική. Το πρώτο σημείο είναι η εισαγωγή της ψυχανάλυσης των παιδιών και του παιχνιδιού στην τεχνική της από την Hermine von Hug-Hellmuth και το δεύτερο σημείο είναι ότι ο Freud στο Πέραν από την αρχή της ευχαρίστησης χρησιμοποιεί το παιχνίδι ως παράδειγμα και ως έναν από τους βασικούς πυλώνες της θεωρητικής στροφής που κάνει.

Η M. Klein θα τελειοποιήσει την τεχνική της χρήσης του παιχνιδιού στην ψυχανάλυση των παιδιών και θα το θεωρήσει ως το κύριο μεταβιβαστικό όχημα. Η A. Freud στο ύστερο έργο της θα δώσει μια αναπτυξιακή διάσταση στο παιχνίδι εντάσσοντάς το στις εξελικτικές γραμμές. Το έργο του D. W. Winnicott συνιστά την επόμενη τομή. Το παιχνίδι πλέον τίθεται στο κέντρο της ψυχοθεραπείας (ενηλίκων και παιδιών).

Σύγχρονοι ψυχαναλυτές όπως ο P. Casement, ο A. Ferro, ο P. Fonagy, ο A. Green και ο M. Parsons έχοντας διαφορετικές θεωρητικές αφετηρίες θα συμβάλλουν στο ερώτημα του τι «παίζεται» στο παιχνίδι.

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΩΣ ΑΠΟΔΙΟΠΟΜΠΑΙΟΣ ΤΡΑΓΟΣ

Επαμεινώνδας Ασλανίδης

Ο χρόνος ως αποδιοπομπαίος τράγος αντιστοιχεί στον χρόνο-που-τελειώνει. Ο χρόνος-που-τελειώνει είναι ο χρόνος που πηγάζει από το σώμα, όπως η ενόρμηση, εν αντιθέσει προς τον χρόνο του Αριστοτέλη, που νοείται σαν αριθμός μιας ακατάπαυστης κίνησης: η κίνηση αυτή θεωρείται ατελείωτη, όπως η κίνηση των πλανητών. Ο αριστοτελικός χρόνος, ο χρόνος-που-δεν-τελειώνει, δεσπόζει σε όλη την αρχαιότητα μέχρι τον Άγιο Αυγουστίνο, τον 5^ο μ.Χ. αιώνα. Ο χρόνος-που-δεν-τελειώνει δεν είναι ουσιαστικά ανθρώπινο χαρακτηριστικό, αλλά ανθρώπινη παρατήρηση της κίνησης των άστρων: είναι κοινός για όλους. Είναι ο χρόνος που βρίσκουμε γύρω μας όταν ξυπνάμε, εντός του εκάστοτε καθεστώτος ιστορικότητας, σε αντιδιαστολή προς τον ιδιωτικό χρόνο του ονείρου. Δεν πρέπει να συγχέεται με την εμπειρία ενός χρόνου που, υπό το κράτος μιας ψευδαίσθησης παντοδυναμίας, ούτε κι αυτός τελειώνει. Αυτός, όμως, ο ανθρωπογενής χρόνος που επίσης δεν τελειώνει είναι η άρνηση της θνητότητας: πρόκειται για την αχρο-

νικότητα του απολεσθέντος αντικειμένου ως ενδοψυχικής σκιάς, που πέφτει για πάντα πάνω στο Εγώ και αναστέλλει την εργασία του πένθους. Ο χρόνος ως αποδιοπομπαίος τράγος είναι ο εμπρόθετος χρόνος του πένθους, που εκτυλίσσεται με σκοπό τη λήξη του: αλλά ο χρόνος-που-τελειώνει δεν θα φτάσει ποτέ στη δημιουργική του έκβαση, αν δολοφονηθεί καθ' οδόν ο αγγελιαφόρος της λήξης και αντικατασταθεί από τον άγγελο της παντοδυναμίας.

Άλλωστε, η αυτοκαταστροφικότητα είναι αυτό που χαρακτηρίζει τον χρόνο της κατάθλιψης, δηλαδή τον χρόνο-που-δεν-τελειώνει: μπορεί, βέβαια, να συνεχίζει και πανηγυρικά! Παρουσιάζω δύο είδη «σώματος»: το σώμα της Νεφερίτη και ένα σωματείο. Και στα δύο είδη πρόκειται για τροπή του σώματος προς αυτό που ονομάζω σωματικοποίηση (somatisation) της γλώσσας: λέξεις που χάνουν τη συμβολική αξία τους, καθώς ενεργοποιούνται στην υπηρεσία στοχοποίησης του «τράγου», σε βαθμό λιθοβολισμού.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΩΤΙΚΗΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗ «ΜΑΥΡΗ ΤΡΥΠΑ»

Δημήτρης Κυριαζής

Η ψυχωτική διεργασία παραμένει και στις μέρες μας ένα από τα μεγάλα ζητούμενα της ψυχοθεραπείας και της ψυχανάλυσης, αλλά και της ψυχιατρικής. Οικοδομώντας πάνω στην σκέψη του Winnicott, του Bion, στη νευροψυχανάλυση, στην κλινική πείρα αλλά και στην σχετική γενικότερη βιβλιογραφία, στην παρούσα εργασία κατατίθεται μια μικρή συμβολή. Αξιοποιείται τόσο η κατανόηση της ιστορίας του υποκειμένου, όπως ξετυλίγεται μέσα από την ανάλυση της μεταβίβασης, όσο και ο παρών χρόνος της διυποκειμενικής σχέσης ψυχαναλυτή και αναλυομένου προκειμένου να καταστεί εφικτή η αναδιάταξη των φαντασιώσεων του υποκειμένου, να τροποποιηθούν τα σχήματα σκέψης, να ξεπερασθεί το θεραπευτικό αδιέξοδο και οι δομικές ελλείψεις διαταραχής της σκέψεως και να τεθούν υπό έλεγχο τα κλινικά συμπτώματα, μελαγχολία, παραληρητικές ιδέες, ψυχικός πόνος, κ.ά. Κατάλληλο κλινικό υλικό από την αναλυτική ψυχοθεραπεία μιας περίπτωσης υποστηρίζει αυτήν την εργασία.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ: 40 ΧΡΟΝΙΑ ΔΙΑ-ΜΟΡΦΩΣΗ

Τέση Λαζαράτου & Νατάσσα Παναγιωτοπούλου

Η αναφορά στην ιστορικότητα της Εταιρείας μας και στα ιδρυτικά της μέλη, στο πλαίσιο του 15ου συνεδρίου, δεν αποσκοπεί μόνο στην εγγραφή της ψυχαναλυτικής μας ταυτότητας εντός γενεαλογίας, ούτε αποκλειστικά στο σεβασμό που της οφείλουμε. Αλλά

πρωτίστως στην ανάδειξη των καταγωγικών στοιχείων ταυτότητας, προκειμένου σήμερα το ερώτημα «Επανάληψη της ιστορίας ή νέα εμπειρία;» να αφορά εκτός της ψυχαναλυτικής διαδικασίας και στο «παρελθόν και παρόν στον ψυχαναλυτικό θεσμό».

Ιστορικές αναγκαιότητες με υποκειμενικές προδιαγραφές, η διαδρομή από την κυριολεξία της αναφοράς στην μεταφορά. Δι' αυτής, το ιστορικό μας καθιστά, ελέω ψυχαναλυτικών διεργασιών πένθους, ικανούς για την κατασκευή μιας νέας εμπειρίας - θέσης εντός θεσμού : η ζωογόνα χειραφετητική μετατόπιση από την ανάγκη της καταγωγής στην επιθυμία της επιλογής κι από εκεί στην επιλογή της επιθυμίας.

Η ιδρυτική γενιά, ως ιστορική υποκειμενικότητα με βιογραφικό, εργογραφία και συνεισφορά αλλά κι ως η σύνδεση μας με το προηγούμενο διϊστορικό αφού αυτό εκπροσώπησαν όταν ανέλαβαν την συγκρότηση του πρώτου ψυχαναλυτικού θεσμού στην Ελλάδα, αποτελεί το κυρίως θέμα μας.

Ως υποκείμενα αντιφατικών καιρών, κι εμείς μεταφερόμενοι μαζί τους, εκεί και τότε που η ρηζικέλευση νεωτερικότητα συναρθρώνετο με το αινιγματικό μεταμοντέρνο. Ως φορείς ιδεών και ρευμάτων σκέψης, εκ των υστέρων μέρη κι εμείς, στο υπό κατασκευή ασύμμετρο θεσμικό παράδειγμα. Ως αγωγοί μεταβιβαστικών κι αντιμεταβιβαστικών κραδασμών κι εμείς παραλήπτες - ενισχυτές τους. Ως τα εν λόγω πρόσωπα - στα καθ' ημάς δάσκαλοι και αναλυτές μας, που μας εξασφάλισαν και συνεχίζουν να εξασφαλίζουν το να γίνουμε μέτοχοι σε επιλογές, καταστάσεις και γεγονότα στα οποία παρότι δεν υπήρξαμε τα φέρουμε, μας σφραγίζουν και δη τα (απο)τιμάμε.

ΑΔΙΕΞΟΔΑ ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΒΙΑ: Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΟΝΟΥ

Δημήτρης Ρήγας

Σε συνθήκες κοινωνικής κρίσης, όταν αυτές συνδυάζονται με ακραίες ιδεολογίες λαϊκισμού και ανάλογη ηγεσία, αναπτύσσονται στο κοινωνικό σύνολο ειδικά ομαδικά δυναμικά, με αποτέλεσμα την κοινωνική παλινδρόμηση και την οργάνωση της κοινωνίας, ή μέρους της ευτυχώς, σύμφωνα με ασυνείδητες πρωτόγονες υποθέσεις που ευνοούν την εμφάνιση κοινωνικής βίας. Η ψυχανάλυση καλείται να εξηγήσει την ψυχοδυναμική που προκαλεί την στροφή προς αυτή την μαζική, από πολλούς ανεκτή, κοινωνική βία.

Στις παλινδρομημένες κοινωνικές ομάδες παρατηρούνται αρχαϊκές οργανώσεις ναρκισσιστικού ή παρανοϊκού τύπου. Το αν θα επικρατήσει η παρανοϊκής οργάνωση, με αποτέλεσμα μαζική κοινωνική βία, αφενός εξαρτάται από το κοινωνικό, οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο της ομάδας, αφετέρου ενισχύεται ιδιαίτερα από την ύπαρξη ενός διαγενεαλογικού τραύματος, από μια χρόνια ή οξεία κοινωνική κρίση, από μια παρανοϊκή κυρίαρχη ιδεολογία σε συνδυασμό με έναν ηγέτη με κακοήγη ναρκισσισμό.

Στην ψυχολογία των μαζών το άτομο παραχωρεί μέρος των ψυχικών του λειτουργιών

στην ομάδα σε βαθμό που να μπορούμε να μιλάμε για ομαδικό ψυχικό όργανο ή ομαδική ψυχική μεμβράνη. Στα ομαδικά δυναμικά που αναπτύσσονται σημαντικό ρόλο έχει ο φθόνος, η σχάση, οι προβλητικοί μηχανισμοί και η ταύτιση με τον επιτιθέμενο, με συνέπεια η καταφυγή στη βία να φαίνεται απολύτως δικαιολογημένη στο εγώ.

«ΕΚΕΙ ΚΑΙ ΤΟΤΕ» Η «ΕΔΩ ΚΑΙ ΤΩΡΑ»; ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΝ ΣΤΗΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Βασίλης Φαλάρας

Ενώ σε μια πρώτη περίοδο κυριαρχούσε η άποψη ότι το περιεχόμενο των συνειρμών του ασθενούς έχει τις πηγές του στις σχέσεις και τις συγκρούσεις του παρελθόντος, τα τελευταία χρόνια όλο και πιο συχνά υποστηρίζεται ότι αυτά που συζητάει ο ασθενής στις συνεδρίες δεν πηγάζουν τόσο από το παρελθόν, αλλά ότι αναφέρονται ασυνείδητα στη νέα εμπειρία και τη διυποκειμενική συνάντηση των δύο πρωταγωνιστών της ψυχαναλυτικής διαδικασίας. Στην παρούσα εργασία ο συγγραφέας εστιάζει σε αυτήν την τελευταία αντίληψη, από τη σκοπιά της οποίας η θεραπευτική διαδικασία θεωρείται ότι ξετυλίγεται σε ένα πεδίο –το λεγόμενο «αναλυτικό πεδίο»– όπου συμμετέχουν και αλληλεπιδρούν αναλυόμενος και αναλυτής και όπου οι αφηγήσεις οι οποίες αναδύονται στην επιφάνεια αναφέρονται, σε ένα βαθύτερο επίπεδο, στη μία ή την άλλη πτυχή της σχέσης τους. Παρατίθεται σχετικό κλινικό υλικό.

**ΣΤΡΟΓΓΥΛΑ ΤΡΑΠΕΖΙΑ
ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΛΙΝΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ**

Η ΜΗΤΕΡΑ ΩΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΤΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΕΠΡΩΜΕΝΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ

Αναστασία Μούτσιανου

Σημαντικές πλευρές της πρωταρχικής σχέσης μητέρας-παιδιού έρχονται να αναδυθούν μέσα στη θεραπευτική σχέση μέσω της μεταβίβασης και της αντιμεταβίβασης. Το παρελθόν γίνεται επίκαιρο στο παρόν και αναδύεται, έτσι, η ευκαιρία μιας επανορθωτικής διαδικασίας που αφορά τις αποτυχίες στη σχέση με το πρωταρχικό αντικείμενο. Μέσα στη θεραπευτική σχέση θα έρθουμε σε επαφή, επίσης, με το «άγνωστο» των μη προσβάσιμων εσωτερικών στοιχείων της μητέρας. Στο κλινικό περιστατικό που θα παρουσιάσω περιγράφεται η αποτυχία εγκατάστασης μίας νέας θετικής εμπειρίας με συναισθήματα αγάπης και εμπιστοσύνης μέσω της θεραπείας. Η αναβίωση της δυσπιστίας και του μίσους στα αντικείμενα οδήγησαν στον τερματισμό της θεραπείας. Ο τερματισμός μιας θεραπείας αποτελεί ένα κομβικό σημείο, όπου ο θεραπευόμενος κινητοποιεί το σενάριο της πρωταρχικής σχέσης με το αντικείμενο που έχει καταγεγραμμένο και αποτελεί τη βάση της ταυτότητας του.

Η ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΩΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Κασσιανή Φελέκη

Η «αλήθεια της συναισθηματικής εμπειρίας», που για τους Bion και Meltzer αποτελεί την ουσία της ψυχαναλυτικής λειτουργίας, δεν αναζητείται στην αναβίωση προηγούμενων εμπειριών, αλλά στη βίωση της παρούσας εμπειρίας, δηλαδή της ψυχαναλυτικής συνάντησης, η οποία λειτουργεί ως αισθητικό αντικείμενο, που ενεργοποιεί συναισθηματικές συγκρούσεις και βάζει σε κίνηση την ψυχική ανάπτυξη. Η έννοια της αισθητικής σύγκρουσης, που κατά τον Meltzer προκύπτει από τη συνάντηση με το αισθητικό αντικείμενο (τη μητέρα, κατ' αρχάς, και τον αναλυτή, μέσα στην συνεδρία) καθώς και η έννοια της Ο του Bion, που αναφέρεται στη συνάντηση με το αμορφοποίητο ασυνείδητο, μας παρέχουν ένα νέο μοντέλο κατανόησης των ψυχικών συγκρούσεων και των αμυνών, όχι πια στο πλαίσιο του ενορμητικού διπόλου σεξουαλικότητα-επιθετικότητα, αλλά στο πλαίσιο του διπόλου αναζήτηση της συναισθηματικής Αλήθειας-αποφυγή της. Στο κλινικό στιγμιότυπο που παρουσιάζεται, διερευνάται η αισθητική διάσταση της ψυχαναλυτικής συνεδρίας, όπως βιώνεται από τον αναλυτή και τον αναλυόμενο, και η ανάδυση μιας νέας αναπάντεχης ψυχικής εξέλιξης που προκύπτει μέσω της ικανότητας του αναλυτή να αντέχει το άγνωστο (αρνητική ικανότητα), γεγονός που επιτρέπει τη μορφοποίηση της συναισθηματικής εμπειρίας μέσω της ονειρικής επεξεργασίας του υλικού και την μετάβαση του αναλυόμενου σε νέες και άγνωστες ψυχικές περιοχές, μια διεργασία που ο Bion αποκαλεί «μάθηση από την εμπειρία».

ΜΕΛΕΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ WINNICOTT - Ι

ΟΤΑΝ Ο ΑΝΑΛΥΤΗΣ ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΟΝ ΑΝΑΛΥΟΜΕΝΟ: Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΑΜΟΙΒΑΙΟΥ ΤΑΪΣΜΑΤΟΣ»

Ελένη Γυφτοπούλου

Με αφετηρία την βασική του θέση, -there is no such thing as a baby- αλλά και την άποψή του, ότι η επικοινωνία ανάμεσα στο βρέφος και στη μητέρα δεν γίνεται να εγκαθιδρυθεί παρά μόνο στο έδαφος της συνθήκης του αμοιβαίου ταΐσματος (mutual feeding situation),-ο Winnicott εισάγει στην ψυχαναλυτική πρακτική τις έννοιες της παλινδρόμησης στην εξάρτηση και της από κοινού-ανάμεσα στον αναλυτή και στον αναλυόμενο-εμπειρίας του παιχνιδιού.

Κατά την εμπειρία του ταΐσματος και μέσω της πρώιμης μητρικής ενασχόλησης, ανάμεσα στο ζεύγος μητέρα-βρέφος αναπτύσσεται μία προλεκτική αλληλεπίδραση που -σε ένα επίπεδο- χαρακτηρίζεται από αμοιβαιότητα.

Η μητέρα ταΐζει το μωρό και το μωρό «ταΐζει» την μητέρα κι έτσι στην εμπειρία του βρέφους υπάρχει η ιδέα ότι η μητέρα γνωρίζει πώς είναι να σε ταΐζουν.

Η ικανότητα της μητέρας να ταυτίζεται με το μωρό της είναι η βάση της επικοινωνίας, αλλά και η προϋπόθεση ώστε το βρέφος να αισθανθεί ότι η μητέρα του το καταλαβαίνει.

Σε κάποιες ιδιαίτερες φάσεις της θεραπείας, η επικοινωνία ανάμεσα στο αναλυτικό ζεύγος γίνεται κατά αναλογία αυτής της πρώιμης επικοινωνίας του βρέφους με την μητέρα -περιβάλλον και η παρουσία του αναλυτή στην ψυχαναλυτική συνάντηση, προσδιορίζεται αντιστοίχως.

Τα παραπάνω θα επιχειρήσω να εικονογραφήσω με ένα κλινικό παράδειγμα.

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΣΤΗ ΣΚΕΨΗ: ΑΜΦΙΠΛΕΥΡΗ ΦΑΝΤΑΣΙΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΡΙΑΚΟΥ ΑΣΘΕΝΟΥΣ

Μαρία Κοκκώση

Ο Winnicott εισήγαγε την έννοια του δυνητικού χώρου, μια από τις πιο σημαντικές ψυχαναλυτικές έννοιες και ταυτόχρονα, δύσκολη στη σύλληψή της. Την χρησιμοποίησε για να αναφερθεί σε μια ενδιάμεση περιοχή εμπειρίας, η οποία βρίσκεται ανάμεσα στη φαντασία και την πραγματικότητα. Μια από τις ειδικές εφαρμογές της έννοιας αφορά στον αναλυτικό χώρο.

Ο δυνητικός χώρος στην ψυχοθεραπεία των οριακών ασθενών αποτελεί πεδίο πολλαπλών λειτουργιών και δυνάμεων. Συναρτάται με την αμοιβαιότητα στο θεραπευτικό ζεύγος και λαμβάνει ώθηση από την ικανότητα του ψυχοθεραπευτή να προσαρμόζεται στις ανάγκες του θεραπευόμενου, -λειτουργία που επιτρέπει την αυταπάτη, όπως η

μπτέρα στο βρέφος, δηλ. ότι αυτό που δημιουργείται από τον θεραπευόμενο υπάρχει πραγματικά. Η ψυχοθεραπευτική εξέλιξη είναι αλληλένδετη με τον δυνητικό χώρο και μια αμφίπλευρα αναπτυσσόμενη ικανότητα στο θεραπευτικό ζεύγος να επιτυγχάνει στο πεδίο των φαντασιώσεων, των ταυτίσεων και της μύησης στην νέα αντικειμενότητα ψυχοθεραπευτική σχέση.

Θα δοθεί η αφήγηση από την ψυχοθεραπεία οριακού ασθενούς με έμφαση σε αδιαμόρφωτες αντικειμενότητες εμπειρίες και φαντασιώσεις. Το μη δυνάμενο να εννοηθεί και η προσπέλαση με όρους δυνητικού χώρου αποτελούν ουσιαστική λειτουργία και πρόκληση για το θεραπευτικό ζεύγος. Συνειρμικά, έρχονται εδώ στίχοι του Ελύτη: «κι ένα δωμάτιο με επένδυση θωπείας που επαναλαμβάνεται, ...κάποτε πρέπει και να παίρνει ανάσα ο άνεμος».

«ΟΤΑΝ Ο ΑΣΘΕΝΗΣ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΠΑΙΞΕΙ». ΚΑΠΟΙΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΛΛΗΨΗ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΩΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Γιώργος Χατζησταυράκης

Σύμφωνα με τον Winnicott, ο χώρος που βρισκόμαστε όταν νιώθουμε ζωντανοί και απολαμβάνουμε δημιουργικά τη ζωή είναι ένας ενδιάμεσος, τρίτος χώρος ανάμεσα στην ψυχική πραγματικότητα και την εξωτερική, κοινά αποδεκτή πραγματικότητα. Σε αυτόν τον μεταβατικό χώρο, που αποδέχεται το παράδοξο και αναπνέει με τη δυναμική ένταση ανάμεσα στη φαντασία και την πραγματικότητα, το μαζί και το χωριστά, το ιδιωτικό και το δημόσιο, τη δημιουργία και την ανακάλυψη, εδράζεται δυνητικά και εκφράζεται δημιουργικά το παιχνίδι, η πολιτισμική εμπειρία και η ψυχαναλυτική συνθήκη. Η ψυχαναλυτική διαδικασία μπορεί να θεωρηθεί ως μια εξειδικευμένη μορφή παιχνιδιού, η οποία συμβαίνει στην περιοχική αλληλοεπικάλυψη δυο περιοχών παιχνιδιού, του αναλυτή και του ασθενούς και, κατά τον Winnicott, «αν ο ασθενής δεν μπορεί να παίξει, τότε κάτι πρέπει να γίνει ώστε να επιτρέψουμε στον ασθενή να γίνει ικανός να παίξει». Στην κλινική μας πράξη συναντάμε διαρκώς ασθενείς οι οποίοι αδυνατούν να αξιοποιήσουν δημιουργικά το ψυχαναλυτικό πλαίσιο και να βιώσουν την συναισθηματική επαφή με τον αναλυτή ως νέα εμπειρία. Η εργασία αυτή προτείνει κάποιες ιδέες σχετικά με το «κάτι που πρέπει να γίνει» και αναφέρεται στη λειτουργία του αναλυτή που ισορροπεί ανάμεσα στην καθιερωμένη τεχνική και τον αυθορμητισμό ώστε η παιγνιώδης, δημιουργική αναλυτική εργασία να αποκατασταθεί.

ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΝ ΣΤΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΩΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΕΛΘΩΝ: Η ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

Κώστας Εμμανουηλίδης

Χρόνος παρών και χρόνος παρελθών / ίσως και οι δυο παρόντες είναι εις χρόνο μέλλοντα/ Κι ο μέλλον χρόνος έγκλειστος εις χρόνο παρελθόντα, μας λέει ο Τ. Σ. Έλιοτ στο πρώτο από τα τέσσερα κουαρτέτα του. Η ψυχαναλυτική διαδικασία περιέχει το βίωμα της συνεργασίας με τον αναλυτή, αλλά και αυτού που μεταβιβάζεται πάνω του. Ο παρών χρόνος της συνεργασίας τους και ο παρελθών χρόνος της ζωής τους εμπεριέχονται σε αυτό που συμβαίνει και μπορεί να δημιουργεί μια κατάσταση αδιεξόδου, καθώς δεν επιτρέπει να εμφανιστεί ένα αύριο που να είναι διαφορετικό από αυτό το βίωμα.

Σε αυτήν την εργασία παρουσιάζονται κλινικές εικόνες από τρεις θεραπείες με ασθενείς διαφορετικού βαθμού παθολογίας και συζητείται η πορεία της ψυχαναλυτικής διαδικασίας, καθώς και η θεραπευτική που αντιστοιχεί και εφαρμόστηκε σε κάθε περίπτωση, ώστε να διακοπεί το αδιέξοδο.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΕΝΤΟΣ... ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΑΣΥΝΕΙΔΗΤΟ Η ΠΑΡΟΝ ΑΣΥΝΕΙΔΗΤΟ;

Βιολέττα Κωνσταντινίδου

Κατά την αναλυτική διαδικασία, με τη μετάβαση από το ερώτημα του Freud «τι αποκάλυπτε το υλικό του ασθενούς για το παρελθόν του;» στον προβληματισμό των επιγόνων του «τι συμβαίνει τώρα;», προστίθεται μια νέα διάσταση, η οποία προκύπτει από τη δυναμική αλληλεπίδραση του αναλυόμενου με ένα άλλο πρόσωπο, που είναι ο αναλυτής. Η έμφαση μετατοπίζεται από την επανάληψη του παρελθόντος στις φαντασιώσεις του ασθενή μέσα στην πολύ ειδική σχέση του με τον αναλυτή.

Το παρελθόν ασυνείδητο, το οποίο κανονικά μπορούμε να το γνωρίσουμε μόνο μέσω της κλινικής ανακατασκευής, καθώς δεν έχει ποτέ άμεση πρόσβαση στη συνείδηση, αναφέρεται στο παιδί «εντός» (Sandler). Σε αντίθεση με το παρελθόν ασυνείδητο, υπάρχει ένα υψηλότερου επιπέδου ασυνείδητο, το οποίο αποσκοπεί στη διατήρηση της ισορροπίας στο παρόν. Η μεταβίβαση αποτελεί αυτό το ξεχωριστό παράθυρο για την πρόσβαση και κατανόηση των συγκρούσεων του παρόντος ασυνειδήτου και των αντιστάσεων που προκύπτουν από αυτές.

Οι φαντασιώσεις του παρόντος ασυνειδήτου (βαθύτερα στρώματα) καθρεφτίζουν τις φαντασιώσεις του παρελθόντος ασυνειδήτου, οι οποίες προσδεδειγμένα τροποποιούνται καθώς μετακινούνται προς την επιφάνεια. Μέσα σ' αυτή την θεωρητική οπτική θα παραθέσω κλινικό υλικό.

ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΤΟΥ ΝΕΥΤΩΝΑ ΚΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ ΤΟΥ ΝΤΑΛΙ: ΨΥΧΙΚΟΣ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΙΚΟΣ ΠΟΝΟΣ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Σοφία Ανασσοντζή

Το θεραπευτικό πλαίσιο είναι ο χώρος και ο χρόνος όπου συνυπάρχουν ο χρόνος του Νταλί και ο χρόνος του Νεύτωνα, δηλαδή η υποκειμενική και η αντικειμενική διάστασή του. Η ψυχοθεραπεία μπορεί να γίνει το πλαίσιο που θα επανιδρύσει τον χρόνο για τον θεραπευόμενο και θα τον οδηγήσει στην ιστορικοποίησή του από τη θέση του υποκειμένου. Η διαχείριση του χρόνου στην ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία προχωρά παράλληλα με τη μεταβίβαση που διέπει τη σχέση θεραπευτή-θεραπευμένου κι εκφράζει μεγάλο μέρος των συνειδητών και ασυνειδητών ψυχικών κινήσεων τους.

Πώς βιώνεται, όμως, ο χρόνος σε μια ψυχοθεραπεία παιδιού και μάλιστα ενός παιδιού με καταληκτική νόσο που η κλεψύδρα του χρόνου κυλά αδυσώπητα; Αν ο θάνατος αποτελεί το τέλος του ατομικού μας χρόνου, πώς μπορεί να επεξεργαστεί ο ψυχισμός ενός παιδιού και των γονιών του τη θνησιμότητα της ναρκισσιστικής φαντασίωσης της αιωνιότητας;

Σε μια βραχεία ψυχοθεραπευτική παρέμβαση σε παιδιά με βαριά χρόνια ασθένεια, θεραπευτής και θεραπευόμενος ξεκινούν μια ιδιότυπη θεραπευτική σχέση, όπου η χρονιότητα της σωματικής νόσου βρίσκεται σε αντιδιαστολή με την βραχεία μορφή της ψυχολογικής παρέμβασης και το άμεσο, “χειροπιαστό” βίωμα της νόσου, που επιβάλλουν τα σωματικά συμπτώματα, σε αντιδιαστολή με τον συμβολισμό και την ψυχική επεξεργασία που προσπαθεί να εισάγει η ψυχοθεραπευτική διεργασία. Με βάση αυτούς τους ψυχικούς και σωματικούς άξονες, θα παρουσιαστεί η θεραπευτική εμπειρία με ένα κορίτσι με ινοκυτική νόσο και η “μακροπρόθεσμη” θεραπευτική διαδρομή μιας βραχείας ψυχοθεραπείας.

ΤΟ ΒΙΩΜΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ

Αλεξάνδρα Ζαχαριά, Μάτα Ματσουκά

Ο άνθρωπος προσπαθεί να συλλάβει τη φύση του χρόνου ήδη από την εποχή του Πλατωνικού Τιμαίου που τον αναφέρει ως «κινητή εικόνα της αιωνιότητας». Αναπόφευκτα, ο χρόνος έχει απασχολήσει την ψυχαναλυτική σκέψη με πολλαπλούς τρόπους, όπως το άχρονο του ασυνείδητου, τον παρόντα χρόνο του συνειδητού, την αέναη επιστροφή του παρελθόντος στη μεταβίβαση, τις χρονικές παραμέτρους της αλλαγής και της απώλειας, την σύνδεση χώρου-χρόνου στο θεραπευτικό πλαίσιο, την ψευδαίσθηση του ελέγχου του χρόνου, την εμπειρία του χρόνου στο νευρωτικό και τη διαταραχή της στον ψυχωτικό και στον οριακό ασθενή, τη σύνδεση του εαυτού με τον χρόνο- όπου συνυπάρχει

παρελθόν ως μνήμη, παρόν ως αντίληψη και μέλλον ως προσδοκία, μέσω της σκέψης των ασυνείδητων φαντασιώσεων. Σε αυτή την παρουσίαση, θα αναφερθούμε στην αίσθηση της έννοιας του χρόνου στην ψυχανάλυση και ειδικότερα στο βίωμα του χρόνου όπως εξελίσσεται αναπτυξιακά σε παιδιά κι εφήβους. Ένα βίωμα που συνδέει το χρόνο με τη στέρηση και την τελική ματαίωση της βρεφικής παντοδυναμίας που εκπροσωπεί ο θάνατος.

ΟΤΑΝ Η ΒΙΑ ΚΑΙ Η ΝΤΡΟΠΗ “ΠΑΓΩΝΟΥΝ” ΤΟ ΧΡΟΝΟ

Ολυμπία Σκλείδη

Θα παρουσιασθεί κλινικό υλικό από μία παρέμβαση στη σχέση μητέρας-νεαρής έφηβης, βασισμένη στην βραχεία ψυχαναλυτική ψυχοθεραπευτική παρέμβαση στη σχέση γονιού-νηπίου. Ένα διαγενεολογικό ιστορικό βίαιων αποχωρισμών, θανάτων και σεξουαλικής κακοποίησης είχε υφανθεί στη σχέση μητέρας-κόρης, με κυρίαρχο συναίσθημα ένα βαθύ, κατακλυσμικό αίσθημα βίας και ντροπής που διέτρεχε το χρόνο, διαβρώνοντας τα όρια ανάμεσα στο ‘εκεί και τότε’ και στο ‘εδώ και τώρα’. Αυτό το αίσθημα ντροπής ήταν μία πρωτόγονη, πρωταρχική ντροπή που θα μπορούσε να οριστεί σαν ένα διακριτό είδος τρόμου μπροστά σε βίαιη, ξαφνική, κατακλυσμική έκθεση του πρώιμου Εγώ σε σωματικό κίνδυνο -‘απόρριψη στον Καιάδα’, και σε ψυχικό κίνδυνο- μια καταστροφική διάρρηξη του ψυχικού δέρματος, του προστατευτικού περιβλήματος που οριοθετεί το μέσα και/από το έξω. Αυτή η μη επεξεργασμένη, βίαιη, τρομακτική, κατακλυσμική έκθεση, αναβιώνονταν στο παρόν όποτε παρόμοιες με τις παρελθούσες καταστάσεις, πυροδοτούσαν θραύσματα μνήμης σε σωματικό και ψυχικό επίπεδο. Μητέρα και κόρη παρέμεναν ‘κλειδωμένες’ σε μια αδιαφοροποίητη, μη απαρτιωμένη κατάσταση, εγκλωβισμένες σε έναν φαύλο κύκλο μη εμπειριέξιμης βίας και απελπισίας, όπου τόσο ο εξωτερικός όσο και ο ψυχικός χρόνος είχαν ‘παγώσει’. ‘Παγώνοντας’ και ακυρώνοντας το χρόνο, είχε ακυρωθεί / αναισθητοποιηθεί ο ψυχικός πόνος της αναγνώρισης της ετερότητας, της καταστροφικότητας, της φθοράς, της απώλειας, του θανάτου και της αντίστοιχης ευθύνης, έγνοιας κι ενοχής, κι επομένως της ανάγκης για πένθος και επανόρθωση. Αυτό το καταστροφικό φορτίο-δεσμός των γενεών ήρθε να βιωθεί στη μεταβίβαση και αντιμεταβίβαση, λεκτικά και μη λεκτικά, ζητώντας αναγνώριση, κατανόηση κι εμπειρίεξη.

ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΕΣ ΣΕ ΚΛΙΝΙΚΟ-ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ**ΕΝΔΟΨΥΧΙΚΗ ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΤΟΜΙΚΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ***Κλήμης Ναυρίδης*

Η έννοια της ενδοψυχικής ομαδικότητας αναδείχτηκε στο πλαίσιο της ψυχαναλυτικής κλινικής θεωρίας των ομάδων εδώ και περισσότερα από πενήντα χρόνια και επιτρέπει την κατανόηση, αφενός, της ψυχικής συγκρότησης του ομαδικού δεσμού και, αφετέρου, της δυναμικής της ομαδικής δι-υποκειμενικότητας. Στην παρούσα εισήγηση, με αφορμή υλικό από ένα συγκεκριμένο περιστατικό ατομικής ψυχοθεραπείας, θα εξεταστεί η χρησιμότητα αυτής της έννοιας -σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις- προκειμένου να κατανοηθεί η μεταβίβαση / αντιμεταβίβαση ακόμα και στο δυαδικό πλαίσιο. Αυτό θα γίνει παίρνοντας ως αφετηρία ένα σημαντικό κείμενο του René Kaës, στο οποίο ο ίδιος προτείνει μια «άλλη» ανάγνωση της Ντόρα με όρους ομάδας και σε σύνδεση με άλλες σύγχρονες ψυχαναλυτικές αντιλήψεις για τη σημασία και τη σημαντικότητα της διυποκειμενικότητας στο κλινικό ψυχαναλυτικό περιβάλλον.

Η ΨΥΧΗ ΕΚΤΕΙΝΕΤΑΙ ΩΣ ΑΥΤΟΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΩΣ ΚΡΙΚΟΣ*Μιχάλης Πέτρου*

Αφότου ο Freud διατύπωσε τις θεωρητικές βάσεις κατανόησης της συγκρότησης των ομάδων και ο Bion τις βασικές υποθέσεις λειτουργίας τους, το ενδιαφέρον των κλινικών επικεντρώθηκε στην εκπόνηση μιας ψυχαναλυτικής τεχνικής, μεθόδου και θεωρίας σε ομαδικές συνθήκες. Τις τελευταίες δεκαετίες το ενδιαφέρον ορισμένων ψυχαναλυτών, όπως του René Kaës, στράφηκε στον αναστοχασμό της ίδιας της Ψυχανάλυσης υπό το φως των δεδομένων της ομαδικής ψυχαναλυτικής εμπειρίας. Με τη βοήθεια ορισμένων στιγμιότυπων από ατομικές ψυχαναλυτικές εργασίες, θα επιχειρηθεί η ανάδειξη της χρησιμότητας της Ψυχανάλυσης των ομάδων στην καλύτερη κατανόηση των όσων διαμείβονται στις ατομικές αναλύσεις και ψυχοθεραπείες: η εσωτερική ομαδικότητα στη μεταβίβαση / αντιμεταβίβαση, οι ερμηνευτικές παρεμβάσεις στην αναδιάρθρωση και μεταλλαγή των ψυχικών ομαδικών μορφωμάτων.

ΑΝΤΗΧΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΕ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΨΥΧΩΤΙΚΟ ΑΡΡΩΣΤΟ*Αναστασία Τόλιου*

Το υποκείμενο εξελίσσεται μέσα στις πρωτογενείς και δευτερογενείς ομάδες που ανήκει. Αυτές οι ομάδες, όχι μόνο στηρίζουν την διαδικασία της υποκειμενοποίησης, αλλά

γίνονται και αντικείμενο εσωτερίκευσης. Η ψυχή οργανώνεται ως ομάδα. Η παρούσα εργασία παρουσιάζει την πορεία μιας ψυχωτικής ασθενούς, της οποίας την εξέλιξη παρακολουθούμε τα τελευταία 12 χρόνια. Η πορεία αυτή δείχνει το πέρασμα από την αποδιοργάνωση της εσωτερικής της ομαδικότητας σε μια σταδιακή ομαδική ψυχική οργάνωση που της επιτρέπει σήμερα να ζει σε ημι-αυτόνομο διαμέρισμα έξω από το ιδρυματικό πλαίσιο. Η εργασία παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο η σταδιακή οργάνωση της ομαδικής ενδοψυχικής πραγματικότητας της ασθενούς συμβαδίζει, στηρίζεται αλλά και αντηχεί (με) τις εξωτερικές ομάδες του ιδρυματικού πλαισίου.

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΟΥ ΣΤΟ ΚΛΙΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ*Ειρήνη Ιωάννοβιτς*

Το τραυματικό, ως μια από τις θεμελιώδεις αιτιολογίες της οριακής προβληματικής, διαταράσσει σοβαρά τη λειτουργία της σκέψης. Για τους ασθενείς αυτούς φαίνεται να μην είχαν δημιουργηθεί -κατά την παιδική ή την εφηβική περίοδο- οι κατάλληλες συνθήκες για συναισθηματική περίεξη και δεν παρασχέθηκαν επαρκώς οι δυνατότητες για συμβολοποίηση. Ως εκ τούτου, η δημιουργία και η διατήρηση συναισθηματικών δεσμών μοιράσματος και εμπιστοσύνης γίνεται δύσκολα ή καθόλου. Στον βαθμό που η ομάδα ενεργοποιεί και κρατά τόσο την περιέχουσα όσο και την φέρουσα διάστασή της, αναμένουμε να μεταβολίζεται το τραυματικό συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός εσωτερικού περιέχοντος πλαισίου ικανού να στηρίζει ψυχικά μορφώματα. Η εργασία αυτή θα εικονογραφηθεί με κλινικά αποσπάσματα.

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥ R. D. HINSHELWOOD «Η ΚΛΑΪΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΝΙΚΗ ΠΡΑΞΗ»**ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑ Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟ ΕΔΩ-ΚΑΙ-ΤΩΡΑ***Γεωργία Χαλκιά*

Η ψυχαναλυτική τεχνική που άρχισε από την ερμηνευτική των ονείρων μέχρι να εξελιχθεί στην ανάλυση του πλαισίου διήνυσε πολλά ενδιάμεσα στάδια. Ένα από αυτά είναι η Κλαϊνική προσέγγιση, έτσι όπως παρουσιάζεται από τον R.D. Hinshelwood στο βιβλίο του «Η Κλαϊνική Σκέψη στην Κλινική Πράξη». Ο Hinshelwood χρησιμοποιεί την ιστορικότητα για να δείξει πώς η Κλαϊνική θεωρία αναδόθηκε από την κλινική πρακτική και πώς η κλινική εμπειρία οδήγησε σε νέες απόψεις περί θεραπευτικής διαδικασίας, οι οποίες με την σειρά τους οδήγησαν στην τροποποίηση της τεχνικής, ενώ η διεύρυνση του φάσματος των ασθενών και η θεραπεία τους οδήγησε σε νέες θεωρητικές διατυπώσεις. Οι διατυπώσεις αυτές έφεραν στην επιφάνεια την κεντρική σημασία της ενόρμησης του θανάτου, της καταστροφικότητας των παιδιών, της έννοιας του φθόνου αλλά και της επανόρθωσης.

Μια βασική αρχή της Κλαϊνικής τεχνικής είναι η έμφαση που δίνεται στην προσεκτική εξέταση των κλινικών δεδομένων στο εδώ και τώρα, τα οποία δείχνουν τότε μία ερμηνεία είναι 'σωστή'. Ένας τρόπος ελέγχου αυτής της προσέγγισης είναι η ακολουθία 'άγχος-ερμηνεία-απάντηση'. Το υλικό που παρουσιάζεται δείχνει με κλινικά δεδομένα πως είναι δυνατόν να επαληθευτεί ή να διαψευσθεί αυτή η προσέγγιση.

ΚΑΤΑΣΤΡΕΠΤΙΚΟΣ ΝΑΡΚΙΣΣΙΣΜΟΣ: Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Παύλος Χατζητάσκος

Κατά την αναλυτική εργασία με ασθενείς οι οποίοι παρουσιάζουν ναρκισσιστική οργάνωση προσωπικότητας, συχνά διαπιστώνουμε την υπερίσχυση καταστρεπτικών πλευρών του Εαυτού εις βάρος των λιβιδινικών. Η κλινική αυτή κατάσταση έχει περιγραφεί ως «καταστρεπτικός ή αρνητικός ναρκισσισμός».

Κατά τη θεραπεία των ασθενών αυτών, διαπιστώνουμε ότι όλες οι προσπάθειές τους φαίνεται να αποσκοπούν στο να μετατρέψουν την ψυχαναλυτική διαδικασία σε κάτι που δεν έχει νόημα και να κάνουν τον αναλυτή να βιώνει αισθήματα ανικανότητας και ήττας, που προοδευτικά μπορεί να τον οδηγήσουν σε μία αμυντική απαξίωση του ασθενούς. Η κατάσταση αυτή ενισχύει τα συναισθήματά τους ότι ο αναλυτής γίνεται ένα από αυτά τα επικίνδυνα αντικείμενα από τα οποία πρέπει να προσπαθήσουν να δραπετεύσουν. Και αυτό μπορεί να οδηγήσει τελικά σε διακοπή της αναλυτικής θεραπείας.

Επομένως, οι ασθενείς που παρουσιάζουν κλινικές εκδηλώσεις καταστρεπτικού ναρκισσισμού, κατά τη διάρκεια της ψυχαναλυτικής τους θεραπείας εμφανίζουν ισχυρές και επίμονες αντιστάσεις, καθώς και μεταβιβαστικά και αντιμεταβιβαστικά αδιέξοδα, τα οποία θέτουν επιτακτικά ερωτήματα που αφορούν την τεχνική.

Θα παρουσιαστεί κλινικό υλικό από την αναλυτική θεραπεία ασθενούς με κλινικές εκδηλώσεις καταστρεπτικού ναρκισσισμού, οι οποίες δημιούργησαν θεραπευτικά αδιέξοδα, και θα γίνει αναφορά στην εξέλιξη της ερμηνευτικής τεχνικής, από την ερμηνεία της μεταβίβασης, στην ερμηνεία του πλαισίου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΖΕΥΓΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ "ΔΥΑΔΙΚΗΣ ΜΕΜΒΡΑΝΗΣ"

Γιώργος Καπράλος

Η εργασία αυτή επικεντρώνεται στην δημιουργία ενός πλαισίου για την διεξαγωγή μιας δυναμικής θεραπείας ζεύγους. Βασίζεται στο πρωτοποριακό έργο του H. V. Dicks και της σχολής του καθώς και στο έργο των Bion, Balint, M. Klein, D. Winnicott, M. Khan

και άλλων. Ο ορισμός του ζεύγους παραμένει ακόμα ακαθόριστος. Θα μπορούσε να ειπωθεί, χρησιμοποιώντας το έργο του Dicks, του Bion, του D. Winnicott, ότι πρόκειται για έναν "δυναμικό δυναμισμό".

Αναπτύσσονται συνοπτικά οι 3 βασικές χρήσιμες υποθέσεις του Dicks για την ψυχοδυναμική κατανόηση και θεραπεία του ζεύγους: η επιλογή του συντρόφου, η συνεννόηση(-συμπαιγνία) και το σύνορο ή δυαδική μεμβράνη. Ακολούθως παρατίθεται κλινικό υλικό. Η αναλυτική θεραπεία ζεύγους απαιτεί ένα διαφοροποιημένο setting παρόλο που μεταβίβαση και η ερμηνεία εξακολουθούν να είναι τα βασικά εργαλεία παρέμβασης. Όπως το διατυπώνει ο Dicks: «η προσοχή... δεν εστιάζεται τόσο στην ατομική ψυχοπαθολογία αλλά στην "συναρμογή" των δύο εσωτερικών κόσμων. Η ουσία της συμπαιγνιακής διαδικασίας αφορά την αμοιβαία απόδοση, σε ασυνείδητο επίπεδο, αναγκών και συναισθημάτων με ταυτόχρονη εξασθένιση των ορίων του Εγώ».

Τέλος συζητιούνται κάποια ζητήματα που τίθενται στην αναλυτική θεραπεία ζεύγους σε σχέση με την διεξαγωγή μιας ατομικής θεραπείας, την ρύθμιση του πλαισίου, καθώς και οι δυσχέρειες που προκύπτουν κατά την θεραπευτική διαδικασία. Όπως τονίζει ο καθηγητής Α. Γιαννακούλας στην εισαγωγή του στο βιβλίο του Dicks (στην Ιταλική έκδοση) «... το να μπορείς να διακρίνεις τις εγγενείς δυσκολίες στο γάμο ως διαδικασία καθώς και τις συνήθεις κρίσεις, από τις αληθινές και σοβαρές συμπαιγνιακές παθολογίες, αποτελεί το κύριο θεραπευτικό καθήκον».

ΓΙΑ ΤΗ ΣΚΕΨΗ, ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ, ΤΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΑΣΥΝΕΙΔΗΤΟ ΣΤΙΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ: ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΤΗΤΑ

Μίλτος Λειβαδίτης

Οι πολύσημες έννοιες «συνείδηση» και «συνειδητότητα» απασχολούν πολλούς γνωστικούς κλάδους, όπως τη Φιλοσοφία-Επιστημολογία, τη Γενική Ψυχολογία, την Ψυχανάλυση, την Κλινική Ψυχιατρική, τις Νευροεπιστήμες. Μερικά από τα θεμελιώδη ζητήματα που αφορούν στη συνειδητότητα είναι: Η φαινομενολογική διάσταση της συνείδησης και η σχέση μεταξύ των εμπειρικών ποιοτήτων και του νευροβιολογικού τους υποβάθρου. Η συνειδητότητα ως επίγνωση και ως αυτοεπίγνωση και οι θεωρίες για τον εαυτό. Η σχέση μεταξύ συνειδητών και ασυνείδητων νοητικών διεργασιών. Οι συγχρονικές και δια-χρονικές διαστάσεις της συνείδησης, η ενότητα του συνειδένα, το «ρεύμα της συνειδητότητας» στον χρόνο. Η διαπερατότητα της συνείδησης, δηλαδή η υποκειμενική αίσθηση ότι ο νους έχει αδιαμεσολάβητη ιδιωτική πρόσβαση στην πραγματικότητα.

Για τα ζητήματα αυτά έχουν διατυπωθεί ποικίλες επιστημολογικές θεωρίες, από τον ακραίο φυσικαλισμό (τα συνειδησιακά φαινόμενα ανάγονται σε φυσικές διαδικασίες) και τον ελιμινativισμό (δεν υπάρχει φαινομενολογική συνειδητότητα) μέχρι τον οντολογικό υπαρξισμό (το συνειδέναι προηγείται οντολογικά του φυσικού είναι) και το

νεομυστηριανισμό (η ανθρώπινη γνώση αδυνατεί να καλύψει το εξηγητικό χάσμα μεταξύ υποκειμενικής εμπειρίας και αντικειμενικής πραγματικότητας). Ομοίως, διάφορες επιστημονικές θεωρίες, όπως η Ψυχανάλυση, η Γνωσιακή Επιστήμη, η Βιολογική και η Κλινική Ψυχολογία και Ψυχιατρική, επιχειρούν να διερευνήσουν το φαινόμενο της συνειδητότητας στο επίπεδο των κλινικών και των πειραματικών παρατηρήσεων. Σκοπός της παρούσας ομιλίας είναι να διασαφηνίσει κάποιες από τις ανωτέρω έννοιες και να παρουσιάσει κάποιες από θεμελιώδεις σύγχρονες απόψεις γύρω από αυτές.

Η ΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ

Αντώνης Χατζημωυσής

Αν υπάρχει ένα διαχρονικό αντικείμενο του πόθου για τους φιλοσόφους, αυτό είναι η κατάκτηση της αυτογνωσίας. Θα ήταν δύσκολο να σκεφτούμε κάποιον σημαντικό διανοητή, από τα αρχαία χρόνια έως σήμερα, που να έχει αντισταθεί στην επιθυμία να αποφανθεί για τη φύση, τη σπουδαιότητα, αλλά και τα εγγενή όρια της απόπειρας κάθε ανθρώπου να γνωρίσει τον ίδιο του τον εαυτό.

Αν υφίσταται κάποια θεμελιώδης διαφορά μεταξύ προ-νεωτερικών και νεωτερικών απόψεων για αυτό το ζήτημα, έγκειται στο ότι, για τους αρχαίους, η αυτογνωσία συνιστά καταρχάς ένα στόχο που θα πρέπει να επιτύχουμε, ενώ για αρκετούς σύγχρονους στοχαστές η αυτογνωσία αποτελεί έναν επιστημολογικό γρίφο που οφείλουμε να επιλύσουμε.

Μέσα από μια κριτική επισκόπηση της τρέχουσας έρευνας για τη σχέση μεταξύ αυτογνωσίας και αυτοσυνειδησίας, η ομιλία μου σκοπό έχει να φωτίσει ένα ζήτημα που παραμένει εννοιολογικά σκοτεινό: γιατί άραγε η γνώση του εαυτού μας να συνιστά ένα – ίσως το σημαντικότερο – πνευματικό αγαθό;

ΣΚΕΨΗ ΚΑΙ «ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ»

Σωκράτης Δεληβογιατζής

Ο φιλοσοφικός λόγος, όπως ιδίως ασκείται μετά τον Hegel, μας εισάγει σε ένα χώρο άσκησης ή βαθείας αμφιβολίας του «αντικείμενου», που σε τελευταία ανάλυση δεν είναι παρά ένα γέμισμα σημασιών που η συνείδηση παρέχει στα πράγματα. Στους θεωρητικούς ιδίως της «υποψίας» (Marx, Nietzsche, Freud), κατά τον Ricoeur, διαφοροποιούμε το κοίταγμά μας της αλήθειας (ως συμφωνίας του μέσα με το έξω), η οποία, στο πλαίσιο της αυτονομίας του υποκειμένου (cogito ή ανακλαστικού συνειδότος που οδηγεί στην περιστασιακή γνώση), εμφανίζεται ως αποκύημα μιας ψευδούς συνείδησης. Η έγερση της συγκεκριμένης μοναδικής σκέψης σε καθολικό σύστημα βέβαιης ερμηνείας παρακάμπτει ή καταργεί επιφανειακά το πλέγμα περιοριστικών σχέσεων, τη στιγμή που είναι άμεση υπαγόρευση του.

Η παρεμβολή των κάθε είδους ανασταλτικών σχημάτων (όπως ιδεολογιών) που εκβάλλουν σε αφαιρετικές κατασκευές, έστρεψαν σύγχρονους στοχαστές, όπως ο Foucault, στο να μιλήσουν για το τέλος του ανθρώπου ως προσωπικού παραγωγικού υποκειμένου. Ο ίδιος, όπως και οι Deleuze και Guattari, βλέπουν μέσα από την πίστη στην εγγεινή εσωτερικότητα της έννοιας ή στην υπέρβαση της ιδέας την εσωτερικευμένη εικόνα μιας τάξης πραγμάτων που στατικοποιεί τον άνθρωπο και αδρανοποιεί ή εκκενώνει την ελευθερία. Το ενδιαφέρον μετατοπίζεται άρα στη μελέτη των διάφορων τρόπων υποκειμενοποίησης του ανθρώπινου όντος μέσα από τις σχέσεις του εξουσίας, που εμφανίζουν μια μεγάλη περιπλοκότητα - σχέσεις διαφορετικές από τις καθαρά παραγωγικές (οικονομικές) ή εννοιολογικές σχέσεις. Η υποκειμενοποίηση αυτή είναι στο βάθος αντικειμενοποίηση, μετατροπή δηλαδή των συγκεκριμένων υποκειμένων σε αντικείμενα εξουσίας μέσω διαιρετικών πρακτικών: τα υποκείμενα διαιρούνται είτε εσωτερικά είτε σε σχέση προς τους άλλους (πρβλ. σεξουαλικότητα ή τρέλα).

Ο ρεαλιστικός χαρακτήρας των αναλύσεων αυτών, από το ένα μέρος, και μια ορισμένη φαινομενολογική περιγραφή του υποκειμένου, από το άλλο, μάς ωθούν σε μια διαλεκτική θέαση του πραγματικού: το υποκείμενο ανήκει στην ολότητα, η οποία αποπαγιοποιείται, δένεται με τον χρόνο και την πράξη, γίνεται όλο και περισσότερο ανανεωτική εμπειρία, ενώ ο φιλοσοφικός λόγος ως σκέψη δεν μπορεί παρά να είναι προοπτικός, πολλαπλός και εννοιολογικά ενοποιημένος: ο τόπος του μικτού, «προϊόν» και ταυτόχρονα «παραγωγός».

Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΩΣ ΨΥΧΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ

Γρηγόρης Βασιλαματζής

Υπάρχουν δύο τουλάχιστον επίπεδα της αναλυτικής εργασίας. Ο αναλυτής βρίσκεται, σε μια κατάσταση εμπειρικής σύλληψης της συνειρμικής αλυσίδας του αναλυόμενου, ενώ παράλληλα είναι και σε ετοιμότητα για υποδοχή των συναισθημάτων και των μη μορφοποιημένων βιωμάτων του. Η ερμηνεία στη μεταβίβαση ανήκει σε αυτό το επίπεδο. Παράλληλα με αυτό ή τουλάχιστον σε ορισμένες στιγμές της αναλυτικής διαδικασίας, δημιουργείται μια ειδική συνθήκη κατά την οποία ο αναλυτής (μπορεί να) αφήνεται στην δημιουργία ενός διυποκειμενικού αναλυτικού τρίτου (Ogden, 1994) ή - όπως αλλιώς έχει διατυπωθεί - μιας «αμοιβαίας δραστηριότητας» (Kris, 1982). Το ένα επίπεδο δεν καταργεί το άλλο. Αντίθετα οδηγούν στην διεύρυνση της οπτικής γωνίας του αναλυτή. Με αυτήν την έννοια η ψυχική του εργασία στο παρόν καθοδηγείται από την ικανότητά του να λειτουργεί με «διόφθαλμη σκέψη».

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο κατανόησης της αναλυτικής εργασίας, τα ζεύγη «παρόν - παρελθόν», «μεταβίβαση - αντιμεταβίβαση», «ενδοψυχικό - διυποκειμενικό» πρέπει να τα δούμε ως συμπληρωματικά, με αλληλοσυνδεόμενες διαστάσεις.

Τα ερωτήματα που προκύπτουν είναι αρκετά. Η διϋποκειμενική κατάσταση πώς και πού ανιχνεύεται; Πώς προάγεται ή πώς εμποδίζεται; Πώς συναρθρώνεται με την εμπειρική κατανόηση των συνειρμών και του μεταβιβαστικού τους νοήματος; Πώς το παρόν επηρεάζει το παρελθόν; κλπ.

Θα προσεγγισθούν κάποια από αυτά τα ερωτήματα, μέσα από συζήτηση κλινικού υλικού πού μπορεί να προσεγγισθεί υπό αυτήν την διευρυμένη οπτική γωνία.

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΕ ΚΙΝΗΣΗ. ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Ο ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ ΩΣ ΦΥΛΑΚΑΣ ΖΩΗΣ

Νατάσσα Παναγιωτοπούλου

Μια όψη της μετανάστευσης θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένας συλλογικός καταναγκασμός επανάληψης, καθώς παρατηρείται να συμβαίνει διαχρονικά. Μπορεί να θεωρηθεί ως μια μαζική παλινδρόμηση προς αναζήτηση ασφαλούς θέσεως;

Θα μελετηθεί ο μηχανισμός του καταναγκασμού της επανάληψης, χρησιμοποιώντας κλινικό υλικό από θεραπευόμενους, οι οποίοι ωθήθηκαν να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους για διάφορους λόγους, και θα γίνει προσπάθεια να καταδειχθεί η χρησιμότητα αυτού του μηχανισμού ως τεχνική επιβίωσης.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΑΡΘΡΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΑΚΥΒΕΥΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΟ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΗΘΟΣ

Τέση Λαζαράτου

Το ψυχαναλυτικό πλαίσιο, ένα ολοκληρωμένο «παράδειγμα» θεραπευτικού πρωτοκόλλου, συγκροτείται στην βάση αυτού του στοιχείου που αφήνει από έξω: αυτής καθ' αυτής της εξωτερικής πραγματικότητας. Πρωτόκολλα και πλαίσια είναι ηθμοί, δια των οποίων αφενός επικοινωνούν το μέσα με το έξω και αφετέρου γίνεται διακριτή η διαφορετικότητα της υφής τους. Παράλληλα, η εσωτερικότητα με την εξωτερικότητα συναντιέται ή ξεχωρίζει και στη σκέψη του ίδιου του θεραπευτή, συναρθρώνοντας έτσι την δική του διφυή αφήγηση.

Στην ενεστώσα εξωτερικότητα, ένας ιδιότυπος πολυμέτωπος και πολύνεκρος πόλεμος, αλλού κηρυγμένος, αλλού ακήρυκτος, μαίνεται και γράφει αλλιώς στον παγκόσμιο χάρτη σύνορα και πατρίδες. Πυρηνική αντιφατικότητα μιας ανάπτυξης που έφτασε στα όριά της. Το συμπέρασμα σαφές και αμετάκλητο: το μεταναστευτικό ζήτημα θέτει ερωτήματα όχι μόνο τεχνικής, αλλά πρωτίστως ήθους.

Αν, λοιπόν, για τις πρώιμες ψυχοπαθολογίες, η ψυχαναλυτική τεχνική όφειλε να κάνει τροποποιήσεις και η ψυχαναλυτική κοινότητα να πάρει θέση, εν προκειμένω οφείλει

ανατροπές. Έναντι ενός ολόκληρου κοινωνικοπολιτικού μορφώματος, αποτέλεσμα της παγκόσμιας κοινωνικοπολιτικής κρίσης, οφείλει να συνδεθεί τόσο με την καταγωγική της ευαισθησία όσο και με την ιστορική της ευθύνη. Έτσι κάπως, συμπληρωματικά στοιχεία του θεραπευτικού πρωτοκόλλου γίνονται μέρος μιας νεοσύστατης κλινικής μας καθημερινότητας. Πλαίσια δια χειρός «φιλοτεκνημένα» αναδεικνύουν, με βάση την επιτακτικότητα των καιρών, μια νέα μεταθεσμική ταυτότητα. Η ανάδειξη της ετερότητας που προϋποθέτει την υπεράσπιση της ταυτότητας. Από την ταυτότητα της τεχνικής στην ετερότητα των τροποποιήσεων ή και ανατροπών της. Και βέβαια, η ψυχανάλυση θα κριθεί! Από το αν, τελικά αναλαμβάνει το κόστος να τις κάνει...

ΜΕΛΕΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ WINNICOTT - II

«...ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΑΠΑΘΗ, ΜΙΑ ΜΕΤΑΜΦΙΕΣΗ...» Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΟΙΚΗΣΗΣ (INDWELLING) ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΣΤΟ ΣΩΜΑ, ΨΥΧΟΣΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΟΝ ΨΕΥΔΗ ΕΑΥΤΟ

Μάγδα Αριμπλιά

Με αφορμή μια κλινική περίπτωση, ακολουθώντας τη γραμμή σκέψης του Winnicott, θα προσπαθήσω να διαπραγματευθώ τον τρόπο με τον οποίο το βλέμμα της μητέρας εγγράφεται στο βλέμμα του παιδιού που κοιτάζει τον εαυτό του. Πώς αυτή η πρωταρχική ταύτιση επιδρά στη διαμόρφωση της αίσθησης του εαυτού και της εικόνας του σώματος.

Θα αναφερθώ στον τρόπο με τον οποίο, στη θεραπευτική σχέση, μπορούν να φιλοξενηθούν το σώμα και τα πάθη του, ως προσπάθεια αναζήτησης νοήματος και μεταμόρφωσης μιας ανιστόρητης, αποσπασματικής ψυχικής πραγματικότητας σε ιστορία και συνοχή, ώστε να διευκολυνθεί μια διαδικασία ανάληψης του βάρους της ύπαρξης και να αναδυθούν περισσότερες δημιουργικές τάσεις στο ταξίδι προς τον εαυτό και τον άλλο.

Ο ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΥΠΑΡΧΕΙΝ (BEING)

Λέλα Κοράλλη

Ο Winnicott εισάγει στην ψυχανάλυση την έννοια της ύπαρξης (being) την τελευταία δεκαετία του έργου και της ζωής του. Την διαφοροποιεί από την φιλοσοφική έννοια exist της υπαρξιακής σχολής. Την εμπειρία του υπάρχειν την ανιχνεύει στην «αμιγή θηλυκότητα» στη σύνδεση αρσενικών-θηλυκών στοιχείων που ενυπάρχουν και στα δυο φύλα τοποθετώντας την στο επίκεντρο του πολιτισμού και της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Οι απαρχές της εντοπίζονται την περίοδο της “πρωταρχικής μητρικής ενασχόλησης”, περιβάλλον εντός του οποίου το βρέφος αποκτά το βίωμα αυθεντικών κινήσεων- αισθή-

σεων, εγκαθιστώντας μια αρχική αίσθηση εαυτού, οδεύοντας προς την ύπαρξη (going on being), που προηγείται του εγώ είμαι (I am). Στην πορεία ανάπτυξης, η αρκετά καλή μητρική φροντίδα, το “holding environment”, η μητέρα- καθρέφτης, εφοδιάζουν το βρέφος με την αίσθηση του υπάρχειν, τη συνέχεια της σωματοψυχικής ενότητας, συμβάλλοντας στην διαφοροποίηση και προσδίδοντας νέο νόημα στις αντικειμενοτρόπες σχέσεις. Κατακτήσεις- προθάλαμοι του “αληθούς εαυτού” και της ζωντανής ύπαρξης. Στην ψυχαναλυτική εργασία με ναρκισσιστικές προσωπικότητες ακούμε το μονόλογο της επανάληψης, μέσα από το αρνητικό, αισθήματα κενού, μη ύπαρξης από την απουσία νοήματος όπως τίθεται στο Αμλετικό οντολογικό δίλημμα “να υπάρχει κανείς ή να μην υπάρχει;” το οποίο ο Winnicott σχολιάζει. Σε αντίστιξη, το βίωμα της ύπαρξης ανοίγεται στο μεταβατικό χώρο, αναλυτής και αναλυόμενος συναντιούνται, συνυπάρχουν και αποχωρίζονται, στα εντός και εκτός της αναλυτικής συνεδρίας μέσω της σκέψης, του ονείρου, του ζωντανού δια-λόγου αλλά και σε στιγμές δημιουργικής σιωπής.

Η ΕΝΝΟΙΑ “ΕΑΥΤΟΣ” (SELF) ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ WINNICOTT

Αντώνης Σταθόπουλος

Στην εργασία αυτή γίνεται μία προσπάθεια να ιστορηθεί η πορεία κατά την οποία το υποκείμενο αποκτά συνείδηση του εαυτού του στη σχέση του με τον κόσμο, τον οποίο μπορεί να αναγνωρίσει ως μη-εαυτό. Η πορεία αυτή υπάρχει ως δυνατότητα στο νεογέννητο. Ξεκινά πριν τη γέννησή του ακόμα (πρωταρχική μητρική ενασχόληση) και υποστηρίζεται από μία αρκετά καλή μητέρα και ένα διευκολυντικό περιβάλλον, που θα επιτρέψουν στο υποκείμενο να αισθανθεί πραγματικό και πλήρες μέσω της σταδιακής απαρτίωσής του, της απώλειας της παντοδυναμίας του, της προσωποποίησής του (personalisation), της χρήσης του αντικειμένου, της εισόδου του στο μεταβατικό χώρο και της ανάδυσης της δημιουργικότητάς του. Αστοχίες σε αυτή την πορεία οδηγούν σε παθολογικές αποκρυσταλλώσεις της σχέσης του υποκειμένου με τον εαυτό του και τον κόσμο.

ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ: ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΝΙΚΗΣ

«ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΑΛΑΝΤΩΣΕΙΣ» ΜΕΤΑΞΥ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ, ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗ

Μαρία Λουτζακλή

Διερευνώνται κλινικές εμπειρίες και ερωτήματα συνδεόμενα με τα «Νέα θεραπευτικά πλαίσια» με τα πολλαπλά ονόματα όπως: ψυχοθεραπεία, ψυχική εργασία, ψυχαναλυτική

κή συνάντηση, «ντιβάνι σε λανθάνουσα κατάσταση» και τις «τροποποιημένες τεχνικές», απορρέουσες από τους «νέους δρόμους της ψυχαναλυτικής θεραπευτικής και τεχνικής προκειμένου να αντιμετωπιστούν νέες μορφές παθολογίας» (Φρόυντ, 1918-1919) ή νέες μορφές ψυχικών οργανώσεων, ελλειμμάτων και οδύνης, όπως η σύγχρονη θεωρία των Bion, Winnicott και Green αποτυπώνει. Εργαζόμενοι εντός του σταθερού πεδίου της ψυκανάλυσης, οι ψυχικές αυτές οργανώσεις μάς θέτουν ερωτήματα και κινητοποιούν ταλαντώσεις εκεί που ‘συν-βάλλουν’ θεωρία και τεχνική.

Η ποιότητα των απαντήσεων θα καθοριστεί από την αντιμεταβίβαση και αρχικά θα φέρει αποτυπώματα της δημιουργικότητας του θεραπευτή, σ’ ένα μακρύ οδοιπορικό για την εγκατάσταση της μεταβίβασης και την ανάδειξη μιας κοινής δημιουργικότητας του αναλυτικού ζεύγους.

Εναρκτήριο / δομικό ερώτημα: ποια τα «υλικά» κατασκευής μιας πρώτης «σχάρας» συν-κράτησης του ασθενούς και η διεργασία της σταδιακής μεταποίησης της σε «πεδίο» ψυχικής εργασίας. Ερωτήματα σχετικά με το είδος και τις ποιότητες του λόγου, κυρίως δε του μεταφορικού, ως πεδίου ανάδυσης αναπαραστάσεων και διευκολυντικού παράγοντα της διαδικασίας του σκέπτεσθαι, και τη συμβολή της «optimum σαγήνης» στην κινητοποίηση του ενδιαφέροντος του ασθενούς στην ψυχονοητική του ζωή και λειτουργία.

Ακολουθούν κλινικά παραδείγματα από οδοιπορικά ψυχικής εργασίας και προσπαθειών να απαντηθούν κάποια από τα παραπάνω ερωτήματα.

Η ΑΒΕΒΑΙΗ ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ, ΟΠΩΣ ΑΠΟΤΥΠΩΝΕΤΑΙ ΣΤΗ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΝΑΛΥΟΜΕΝΗΣ ΜΕ ΟΡΙΑΚΗ ΔΟΜΗ - Η Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗ ΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΑ

Μαρίνα Δεδούλη

Στην παρούσα εργασία θα παρακολουθήσουμε στιγμιότυπα από το μακρύ και επίπονο ταξίδι αναλυόμενης με οριακή δομή προς το απαρτιωμένο, διαφοροποιημένο ή ‘αντικειμενικά αντιληπτό’ αντικείμενο, καθόσον ένα από τα βασικά ζητήματα της προβληματικής της οριακότητας είναι η μη σαφής διάκριση αντικειμένου.

Το αντικείμενο, ωστόσο, είναι παρόν και στις διαδικασίες εικαστικής μορφοποίησης. Θα αναζητηθούν παραλληλίες στην έκφραση εαυτού και αντικειμένου και το μετασχηματισμό ψυχικών περιεχομένων τόσο στη μεταβίβαση, όσο και στο χώρο της δημιουργικής έκφρασης.

Θα υποστηριχθεί ότι όταν αναδυθεί η ετερότητα του αντικειμένου και το υποκείμενο συναντηθεί με το απαρτιωμένο αντικείμενο, τότε, από την περιοχή του άχρονου αρχαϊκού και της αένης επανάληψης του τραυματικού, μπορεί να γίνει δυνατή η εγγραφή του υποκειμένου στη χρονικότητα της προσωπικής του ιστορίας. Καθώς, δηλαδή, το υποκεί-

μενο προσεγγίζει την καταθλιπτική θέση, το παρελθόν παύει να προσδιορίζει απόλυτα και καθοριστικά το παρόν και ο παρών χρόνος γίνεται καιρός, σύμφωνα και με την άποψη της J. Puget ότι η θεραπευτική πράξη εισάγει μια νέα χρονική διάσταση, τη διάσταση του καιρού, του κατάλληλου δηλαδή χρόνου για τον αναλυόμενο.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΜΙΑ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΟΥ HACKING

Αρετή Σπυροπούλου, Βασίλειος Μαντάς

Η ανάπτυξη και εξάπλωση των επικοινωνιών, των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου έφερε τις τελευταίες δεκαετίες και την εμφάνιση των hackers (χάκερς). Οι hackers σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν λάβει εκτενή δημοσιότητα μέσα από τα εντυπωσιακά τους κατορθώματα στην ανάδειξη ελλειμμάτων στα συστήματα ασφαλείας κρατών, υπηρεσιών και πολυεθνικών εταιρειών. Σε αντίθεση με τους crackers που στοχεύουν στη δημιουργία βλάβης ή στην επιδίωξη ατομικού οφέλους, οι hackers ως επί το πλείστον δεν στοχεύουν στη βλάβη των συστημάτων στα οποία εισδύουν.

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρηθεί μια προσπάθεια ψυχαναλυτικής κατανόησης του hacking, ως ενός πολιτισμικού φαινομένου που είτε τυγχάνει θαυμασμού, είτε τρομοκρατεί την υπόλοιπη κοινότητα. Η προσέγγιση αυτή θα στηριχθεί σε δημοσιεύματα σχετικά με το φαινόμενο και κυρίως σε ένα κείμενο του 1986, γνωστό ως «Η συνείδηση ενός hacker» ή αλλιώς «Μανιφέστο του hacker». Το κείμενο γράφτηκε από τον hacker γνωστό με το ψευδώνυμο «The Mentor», λίγο μετά τη σύλληψή του από το FBI.

Θα γίνει μια προσπάθεια κατανόησης του hacking μέσα από μια κυρίως κλαϊνική προσέγγιση, σύμφωνα με την οποία η επιστημοφιλική ενόρμηση, όπως αυτή εκφράζεται στην περιέργεια του hacker για αυτό που υπάρχει στα υπολογιστικά συστήματα, αντιπροσωπεύει μια προσπάθεια εισβολής στο σώμα της μητέρας και οικειοποίησης του περιεχομένου της. Το θέμα της ηθικής συνείδησης, του υπereγώ και της σχέσης με σαδιστικά (εξωτερικά και εσωτερικά) αντικείμενα συζητείται περαιτέρω.

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ. ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΑΝ ΑΛΛΟ ΤΟΠΟ;

«ΕΝΟΧΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»; Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ
ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΡΟΝ

Έφη Γαζή

Στο βιβλίο του *Μνήμη, ιστορία, λήθη* (2000), ο Πωλ Ρικέρ προσεγγίζει την ιστορική συνείδηση ως μια σύνθετη διαδικασία, η οποία αποκτά νόημα όταν κατορθώνει να συν-

δέσει δημιουργικά τα διαφορετικά επίπεδα του χρόνου, αλλά και όταν συνδέεται με την ευρύτερη ιστορική συνθήκη εντός της οποίας αναπτύσσεται. Ο Ρικέρ επιχειρηματολογεί υπέρ της μεταμόρφωσης της ιστορικής συνείδησης σε μια περιεκτική κοσμοθεωρία, σε μια φιλοσοφία ζωής η οποία μπορεί να αποτελέσει το πεδίο δημιουργίας μιας ηθικής της μέριμνας και μιας πολιτικής της ευθύνης. Η σύνδεση ανάμεσα στην ιστορική συνείδηση και την ιστορική συνθήκη επιτρέπει στο Ρικέρ να αναπτύξει το επιχείρημα ότι έχουμε πάρα πολλή ιστορία αλλά και πάρα πολλή μνήμη. Στο κεφάλαιο του βιβλίου που φέρει τον τίτλο «Η δύσκολη συγχώρεση», ο Ρικέρ γράφει πως η υπερβολικά πολλή ιστορία και η υπερβολικά πολλή μνήμη έχουν μετατρέψει την ιστορία σε ένα θέατρο κατηγοριών, απολογιών, ενοχοποιήσεων, καταγγελιών. Ο Ρικέρ επισημαίνει ότι ο/η ιστορικός δεν είναι δικαστής, αλλά ότι στόχος της ιστορίας είναι η καλλιέργεια της διχογνωμίας [dissensus]. Αν, όμως, η υπόθεση της ιστορίας δεν κλείνει όπως οι υποθέσεις του δικαστηρίου, τότε στόχος του Ρικέρ φαίνεται να είναι μια ιστορία η οποία αποτελεί 'μια ανολοκλήρωτη υπόθεση', μια δική μας υπόθεση, ένα σενάριο που εξελίσσεται. Από αυτό το σημείο καταπιάνεται με την ανάλυση του Ρικέρ ο Χέιντεν Γουάιτ διερωτώμενος αν είμαστε 'ένοχοι της ιστορίας'. Αυτό που θέλει να δει μέσα από τον Ρικέρ είναι αν μπορούμε να μετατρέψουμε το ιστορικό παρελθόν σε ένα 'πρακτικό παρελθόν' όπου δεν θα κυριαρχούν οι αποφάνσεις ούτε θα στήνονται τα δικαστήρια, αλλά θα 'παίζονται τα σενάρια' και η ιστορία θα γίνεται μια προέκταση του παρελθόντος προς το παρόν. Όχι για να καταγγείλει ή να τιμωρήσει αλλά για να θεραπεύσει, να κατανοήσει, να αναστοχαστεί. Ο Γουάιτ επισημαίνει ότι, αν δεν θέλουμε να είμαστε 'ένοχοι ιστορίας', τότε θα πρέπει να προσπαθούμε να είμαστε 'εντός της ιστορίας', να συνδέσουμε την ιστορική συνείδηση με την ιστορική συνθήκη, με τα ηθικά και πολιτικά διλήμματα αλλά και τις ευθύνες του παρόντος. Στόχος της ανακοίνωσης είναι να παρουσιάσει κριτικά αυτή την προβληματική και να αναδείξει τα οφέλη μιας ιστορικής συνείδησης που συνδέεται λειτουργικά με το παρόν.

ΤΟ ΑΝΙΣΤΟΡΗΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ: Η ΚΑΥΣΗ ΤΩΝ ΦΑΚΕΛΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΦΡΟΝΗΜΑΤΩΝ Βαγγέλης Καραμανωλάκης

Στη δουλειά του ιστορικού, κάθε συζήτηση για το παρελθόν και τη διαχείριση των τεκμηρίων του είναι στενά συνδεδεμένη με το εκάστοτε παρόν, αποτυπώνει, αναμφίβολα, τις σκέψεις και τις οπτικές της συγχρονίας. Από την άλλη πλευρά, μέσα στο παρόν κρύβεται πάντα το παρελθόν, οι νοοτροπίες και οι στάσεις που διαμορφώθηκαν με βάση τα όσα οι άνθρωποι έζησαν και μαρτύρησαν εντός του ιστορικού χρόνου. Εάν το παρόν αποικίζει το παρελθόν, το παρελθόν παράλληλα εκβάλλει στο παρόν, σε αυτό το παλίμψηστο από πολλά και σβησμένα στρώματα, που όμως πάντα ενυπάρχουν στο εσωτερικό του.

Σε αυτή την κατεύθυνση η ανακοίνωση επικεντρώνεται στην συζήτηση γύρω από την καταστροφή των ατομικών φακέλων πολιτικών φρονημάτων τον Αύγουστο του 1989 μέσα από δυο παράλληλα πρίσματα: α) τη συγκεκριμένη πολιτική συγκυρία, το τέλος του Ψυχρού πολέμου και τις νέες στρατηγικές των πολιτικών δυνάμεων και β) της εικόνας που δημιουργήθηκε μέσα στο χρόνο για τους φακέλους, με κυρίαρχο στοιχείο το φόβο, καθώς και την συνολική στάση της ελληνικής κοινωνίας απέναντι τους, από τα πρώτα μετεμφυλιακά χρόνια έως το τέλος της δεκαετίας του 1980. Κεντρικό ερώτημα αποτελεί το πώς το παρελθόν παύει να αντιμετωπίζεται ως διαρκώς παρόν και μετατρέπεται σε ιστορικό παρελθόν.

ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΤΡΑΥΜΑ: ΕΝΑ ΔΙΑΓΕΝΕΑΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ;

Γρηγόρης Μανιαδάκης

Στην παρούσα εργασία ο συγγραφέας επιχειρεί να προσεγγίσει όψεις της διαγενεακής μετάδοσης συλλογικών τραυματικών εμπειριών. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την έννοια του επιλεγμένου τραύματος, την οποία εισήγαγε ο Vamik Volkan και η οποία εξηγεί πώς κοινές για τη μεγάλη κοινωνική ομάδα ειδικές αναπαραστάσεις ενός τραυματικού ιστορικού γεγονότος μεταδίδονται στις επόμενες γενεές για να αποτελέσουν εντέλει συνδεδετικό παράγοντα της μεγάλης ομάδας των απογόνων. Τα πιο πάνω ζητήματα συζητούνται σε συνδυασμό με την αδυναμία πένθους και την αντιστροφή της κατάστασης απόγνωσης (helplessness). Παρουσιάζεται σχετικό κλινικό υλικό με έμφαση στη σχέση μεταξύ «συλλογικής» και «ατομικής» μετάδοσης του τραύματος.

Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΤΟΜΗ ΣΤΗ ΔΙΑΓΕΝΕΑΚΗ ΜΟΙΡΑ

«ΘΑ ΚΟΙΤΑΧΤΩ ΣΤΟΝ ΚΑΘΡΕΦΤΗ ΚΑΙ ΞΑΦΝΙΚΑ ΟΛΟΙ ΘΑ ΔΟΥΝ ΟΤΙ ΕΙΜΑΙ Η ΠΙΟ ΟΜΟΡΦΗ!»: ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ΑΠΑΡΤΙΩΣΗΣ ΕΝΟΣ 10ΧΡΟΝΟΥ ΚΟΡΙΤΣΙΟΥ

Μερόπη Νάρνου

Η έννοια του καθρεφτίσματος παραπέμπει στην λειτουργία που επιτελείται από τη μητέρα και το ζωτικό περιβάλλον του βρέφους στα πρώιμα στάδια της ανάπτυξης. Μέσα από την περίπτωση μίας 10χρονης ασθενούς θα δούμε πως αυτή η λειτουργία μπορεί να επιβαρύνεται από άλυτα πένθη και φαντάσματα του παρελθόντος των γονιών που προβάλλονται στο παιδί και επιδρούν στη διαμόρφωση της ψυχικής πραγματικότητας. Το βαρύ φορτίο των προηγούμενων γενεών επιβάλλει την ασυνείδητη επανάληψη ανεπεξέργαστων τραυματικών και τη διαμόρφωση μίας διαστρεβλωμένης εικόνας εαυτού, οδηγώντας στη σύγχυση εαυτού και άλλου. Η θεραπεία καλείται να γίνει ένας χώρος αναδιαμόρφωσης της εικόνας εαυτού. Ερωτήματα προκύπτουν για το πως άλλοτε χρη-

σιμοποιείται σαν ένα βλέμμα που παντοδύναμα θα καταργήσει κάθε ανεπάρκεια ή πάλι σαν ένα βλέμμα που θα παρέχει την απαραίτητη ναρκισιστική τροφοδότηση και θα καθρεφτίσει το «πραγματικό» παιδί. Στις απόπειρες διαφοροποίησης, εμπόδια στέκουν οι ασυνείδητες επιθυμίες γονέων και παιδιού, επιθυμίες ερωτικές και επιθετικές, που τους κρατούν στη σφαίρα του αδιαφοροποίητου και της άρνησης της απώλειας.

Η ΓΟΝΕΪΚΟΤΗΤΑ ΩΣ ΚΙΝΗΤΡΟ ΚΑΙ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ: «ΕΓΩ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΙ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΟ!»

Δάφνη Πιπιτσούλη

Η γονεϊκότητα τοποθετεί το υποκείμενο ενώπιων νέων ερωτημάτων σε θέματα κλεισμένα προ καιρού, τα οποία αποτελούν δυνητικό εμπόδιο στον γονεϊκό του ρόλο. Στο θεραπευτικό πλαίσιο μπορεί να λάβει χώρα μια εκ νέου επεξεργασία των θεμάτων αυτών, που συχνά αφορούν τις σχέσεις των γονιών με τους σημαντικούς ενήλικες. Οι γονείς ανατρέχουν στα ίχνη, στα γραφήματα της ιστορίας τους για να εξηγήσουν το παρόν και να απαντήσουν στα σημερινά τους ερωτήματα. Αυτή η αναδιήγηση, διατυπώνει εκ νέου το πλέγμα των συνδέσεων στον ψυχικό τους χώρο. Οι γονείς λαμβάνουν μια νέα θέση εμπρός στα αιτήματα και τις ανάγκες του παιδιού τους. Μια έκβαση αυτής της διαδικασίας είναι να καταφέρουν να συνοδεύσουν αρκετά καλά το παιδί τους στην αναπτυξιακή του πορεία. Στην παρούσα εισήγηση, συζητιέται υλικό από τη συνάντηση με ένα ζευγάρι γονιών στα πλαίσια της συμβουλευτικής εργασίας, και διαφωτίζονται πτυχές αυτής της προσπάθειάς τους. Με αφετηρία τη στάση τους ως γονείς απέναντι στο παιδί τους, οδηγούνται, μέσω των συνδέσεων με την ιστορία τους, που προκύπτουν στην πορεία, να προβληματιστούν πάνω σε δικές τους, τραυματικές καταστάσεις αποχωρισμών και εγκατάλειψης.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΝ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΒΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ'

Νάνσυ Ταλούμη

Τα φαντάσματα του παρελθόντος των γονιών επηρεάζουν αρνητικά τον συναισθηματικό δεσμό με τα παιδιά τους.

Τα διαγενεακά ανεπεξέργαστα τραύματα, τα πένθη, οι ασυνείδητες ενοχές και τα μυστικά των παιδικών χρόνων των γονέων, που δεν ειπώθηκαν ποτέ, επαναλαμβάνονται στην επόμενη γενεά.

Ο σχολιασμός των δύο κειμένων θα επικεντρωθεί κυρίως στο πως και κατά πόσο οι ανομολόγητες ιστορίες του παρελθόντος αναδύονται από το σκοτάδι και νοηματοδοτούνται διαφορετικά, κατά την θεραπευτική διαδικασία, όπου η σχέση μεταξύ θεραπευτή θεραπευόμενου σηματοδοτεί μια νέα εμπειρία

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Η ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΕ ΑΥΤΙΣΤΙΚΑ ΑΤΟΜΑ: ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΑ

Παναγιώτα Κορκοκίου

Στην εργασία αυτή θα αναπτυχθούν οι βασικοί αμυντικοί μηχανισμοί όπως εκδηλώνονται μέσα από τα αυτιστικά συμπτώματα, που κατά κύριο λόγο αποτελούν οι στερεοτυπίες, καθώς και ο τρόπος αντιμετώπισής τους στο θεραπευτικό πλαίσιο. Ο αυτοαισθητηριακός αυτός μηχανισμός οργανώνεται ενάντια σε πρώιμα άγχη πτώσης καθώς και υγροποίησης (G. Haag, Tustin), που συνδέονται άμεσα με το πέρασμα του εμβρύου από την ενδομήτριο στην εξωμήτριο ζωή, φέρνοντάς το αντιμέτωπο με τις επιπτώσεις της βαρύτητας. Η στερεοτυπία πέρα από την παθολογική της χροιά αποτελεί και μια ένδειξη ελέγχου των παραπάνω αισθημάτων άγχους και κατά συνέπεια συναινεί στη δημιουργία μιας ελάχιστης ή παροδικής 'αίσθησης της συνέχειας του είναι' (Winnicott). Η 'ικανότητα εμπερίεξης' (Bick, Bion) του ατόμου, που προϋποθέτει την κατασκευή της τρίτης διάστασης της εικόνας του σώματος, μοιάζει ελλιπώς σχηματισμένη στον αυτισμό με συνέπεια την αδυναμία του ατόμου να νιώθει ασφάλεια στο χώρο και να βιώνει το χρόνο μέσα στη διαδοχικότητά του. Ένα σημαντικό μέρος της ψυχοθεραπείας των αυτιστικών παιδιών συνίσταται στην κατανόηση των παραπάνω αμυντικών μηχανισμών και στη νοηματοδότησή τους στο παιδί ώστε να εμπεριεχθούν, μέσα από την ψυχική παρουσία και το λόγο του θεραπευτή, τα άγχη που συνοδεύουν τις στερεοτυπίες και να αντιμετωπιστούν σε μεγάλο βαθμό 'οι κρίσεις έντονου ξεσπάσματος', που συνδέονται με αυτές.

Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗΣ ΩΣ ΝΕΑ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Χάρις Κοντού

Οι αρχαίοι ελληνικοί μύθοι έχουν χρησιμοποιηθεί αρκετά από την ψυχανάλυση με σκοπό να αναπαραστήσουν διαφόρων ειδών ψυχικά φαινόμενα. Καταρχήν ο Freud χρησιμοποίησε το μύθο του Οιδίποδα για να αναπαραστήσει τη σεξουαλική πορεία και τις συγκρούσεις που βιώνει το νήπιο στη δυναμική σχέση με τους γονείς του. Σε αυτό το πλαίσιο το νεαρό υποκείμενο-Οιδίπους έρχεται σε επαφή με τις γονεϊκές φιγούρες του Λαΐου και της Ιοκάστης και βιώνει τις πρωταρχικές συγκρούσεις της σεξουαλικότητας. Έτσι, ο μύθος λειτουργεί ως μία αρχαία ιστορία, που αναδιατυπώνεται για να αναπα-

ραστήσει μία διαχρονική ψυχική κατάσταση. Αν και οι ρίζες του εντοπίζονται στο παρελθόν, ο μύθος επαναλαμβάνεται στο παρόν, κατασκευάζοντας έτσι μία νέα εμπειρία, συγχρονική, αλλά και διαχρονική.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, η παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιάσει τον αρχαίο μύθο της Περσεφόνης ως ένα μύθο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει μία συγχρονική και διαχρονική εμπειρία. Συγκεκριμένα, ο μύθος της Περσεφόνης θα αποτελέσει μία δομή μέσα στην οποία παράγεται το ένστικτο του θανάτου. Η Περσεφόνη θα συνθέσει το υποκείμενο που διακατέχεται από το ένστικτο του θανάτου και οι Δήμητρα και Άδης θα αποτελέσουν τους γονεϊκούς πόλους βάσει των οποίων θα γεννηθεί το ένστικτο του θανάτου. Το ταξίδι της Περσεφόνης στον Άδη θα ορίσει τη διαδρομή του ενστίκτου του θανάτου μέσα στο υποκείμενο.

ΣΙΩΠΗΛΑ ΠΕΝΘΗ, ΑΝΕΙΠΩΤΕΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΔΟΣΗ: ΑΠΟ ΤΟ ΕΚΕΙ ΚΑΙ ΤΟΤΕ ΣΤΟ ΕΔΩ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Κία Θανοπούλου

Οι εμπειρίες μας είναι αληθινές και αποκτούν νόημα, όταν τις βάζουμε σε λέξεις και φτιάχνουμε ιστορίες. Οι ιστορίες δημιουργούν ένα είδος συνέχειας στη ζωή μας και μας δίνουν ένα πλαίσιο επεξεργασίας των εμπειριών μας, τις οποίες ενσωματώνουμε στις διαρκώς εξελισσόμενες αφηγήσεις μας.

Υπάρχουν ωστόσο και ιστορίες γύρω από ευάλωτα, τραυματικά γεγονότα που καταδικάζονται στη σιωπή ή και στη λήθη. Τα τραυματικά βιώματα που παρέμειναν ανείπωτα και ως εκ τούτου ανεπεξέργαστα και ανοηματοδότητα εγγράφονται στον ψυχισμό, αφήνουν ίχνη, αποτυπώματα και με ένα ασυνείδητο τρόπο μεταδίδονται στην επόμενη γενιά με αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται η επούλωση και η επανόρθωσή τους.

Μέσα από την παρουσίαση κλινικού υλικού θα διερευνήσουμε ζητήματα μετάδοσης ανείπωτων τραυματικών ιστοριών στην επόμενη γενιά μέσω συμπτωμάτων ή και κεντρικών θεμάτων (μοτίβων) που τείνουν να επαναλαμβάνονται. Τίθεται το ερώτημα πώς μπορούμε να βοηθήσουμε τους θεραπευόμενούς μας να σπάσουν φαύλους κύκλους αρνητικών διαγενεακών μοτίβων και να απελευθερωθούν από τις δυσμενείς επιδράσεις του παρελθόντος τους προκειμένου να αποκτήσουν μεγαλύτερη δυνατότητα συμμετοχής στη διαμόρφωση της ιστορία τους.

ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΥΝΔΕΟΝΤΑΣ ΕΠΙΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΗ ΨΥΧΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΝΔΡΑ ΜΕ ΒΡΑΧΥ ΨΥΧΩΣΙΚΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

Ιορδάνα Μοσκόφη, Μαίρη Κούλη & Ηλίας Χαραλαμπίδης

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη της χρησιμότητας της ψυχοδιαγνωστικής αξιολόγησης στην αρτιότερη κατανόηση ενός ατόμου μέσα από την αποτύπωση όψεων της υποκείμενης δομής και λειτουργίας του ψυχισμού του, καθώς και στη συνοδό διατύπωση κατάλληλων θεραπευτικών προτάσεων. Το έργο αυτό επιχειρείται μέσω της παρουσίας ενός νεαρού άνδρα με επιφανειακά ικανοποιητική προνοσηρή λειτουργικότητα, που νοσηλεύθηκε κατόπιν εκδήλωσης μίας βραχείας ψυχωτικής κρίσης. Η αξιολόγηση της προσωπικότητας και της ψυχοπαθολογίας του βασίστηκε, πέραν των κλινικών συναντήσεων, στη χορήγηση, ανάλυση και ερμηνεία μίας σειράς ψυχομετρικών εργαλείων, τόσο αυτοαναφοράς (Πολυφασικό Ερωτηματολόγιο Προσωπικότητας της Μιννεσώτα; MMPI-2) όσο και προβολικών δοκιμασιών (Δοκιμασία Θεματικής Αντίληψης; TAT. Δοκιμασία Κηλίδων Μελάνης του Rorschach). Αυτές κατέδειξαν ότι, ο άνδρας αυτός, ενώ επιχειρεί να παρουσιάσει μία συνεκτική εικόνα εαυτού, χαρακτηρίζεται από διχοτομημένες αναπαραστάσεις εαυτού (άξιος – περιφρονητός) και αντικειμένων, που προκαλούν ρωγμές στον ψυχικό ιστό. Οι διαπροσωπικές αλληλεπιδράσεις είναι ψυχικά περιορισμένες και χρωματίζονται κυρίως από μία ανακλιντική-εξαρτητική χροιά, υπογραμμίζοντας την ελλιπή διαφοροποίηση από το μητρικό αντικείμενο και τις συνοδούς δυσκολίες στον αποχωρισμό. Τέλος, η δοκιμασία της πραγματικότητας παραμένει υπό προϋποθέσεις επαρκής, ενώ τείνει να διανοητικοποιεί αρνητικά συναισθήματα, και ιδίως το θυμό του, με την άμυνα αυτή να συγκαλύπτει πιο πρώιμα διωκτικά άγχη και την υποκείμενη ναρκισσιστική ευθραυστότητά του. Στη ίδια γραμμή, η εμπειρία της ψυχωτικής κρίσης παρέμεινε εγω-δυστονική, ένα «ξένο σώμα», θέτοντας προς εξέταση ποικίλα θεωρητικά και κλινικά ερωτήματα.

Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Μαργαρίτα Κρητικού

Η Ομαδική Ανάλυση ιδρύθηκε από τον Ψυχαναλυτή S.H.Foulkes (1940) συμπληρώνοντας το «δυναμικό ασυνείδητο» με το «κοινωνικό ασυνείδητο». Η είσοδος σε Αναλυτική Ομάδα ακολουθεί μετά από ένα έτος ατομικής ψυχοθεραπείας. Η ερμηνεία στην Αναλυτική Ομάδα σημαίνει μετατόπιση ή μετάφραση από τη δομή προς το περιεχόμενο και στη διαδικασία, δηλ. από την επιφάνεια προς το βάθος. Matrix της ομάδας είναι το δίκτυο όλων των αλληλεπιδράσεων και σχέσεων, ασυνείδη-

των και συνειδητών, λεκτικών και εξωλεκτικών. Τα επίπεδα επικοινωνίας και ομαδικής ερμηνείας είναι: κοινωνικό, προβλητικό, μεταβιβαστικό και συλλογικό ασυνείδητο. Στην Ομάδα η ερμηνεία αποκτά νέες διαστάσεις: θεραπευτής προς μέλος, προς δυάδα, προς υποομάδα και προς την ομάδα ως όλον. Αντίστοιχες ερμηνείες μπορούν να έρθουν από έκαστο μέλος.

Η προσοχή και οι ερμηνείες του Ομαδικού Αναλυτή είναι πάντοτε διεστιακές: στο άτομο και στην ομάδα.

Η ερμηνεία δεν θεωρείται αναπόσπαστο θεραπευτικό εργαλείο της ομαδικοαναλυτικής κατάστασης. Η αποδοχή, η στήριξη-(holding), το εμπεριέχειν-(containing), οι αντηχήσεις-(resonance), τα καθρεφτίσματα-(mirroring), τα όνειρα, οι συμβολισμοί, η πολλαπλή μεταβίβαση και η ενσυναίσθηση λειτουργούν επανορθωτικά. Η ερμηνεία μπορεί να βιωθεί χωρίς να ειπωθεί. Ωστόσο σε δύσκολες φάσεις της ομάδας, με έντονη επιθετικότητα, η ερμηνεία είναι απαραίτητη για να διαφωτιστεί η κατάσταση.

Ο σωστός χρόνος και τρόπος συντελούν καθοριστικά σε ερμηνείες εύληπτες και αποδοτικές.

ΤΟ “ΟΡΙΟ”, Ο “ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΣ ΧΩΡΟΣ” ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Ναυσικά Τσιπά

Στην ψυχαναλυτική διαδικασία, η έννοια του χώρου είναι κεντρική: αφενός αναφορικά με το πλαίσιο και αφετέρου με τη διαφορετική διάσταση που παίρνει σε σχέση με αυτήν της εξωτερικής πραγματικότητας. Η σχέση ανάμεσα στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον θέτει στο προσκήνιο το εξής ερώτημα για την κάθε προσωπική ιστορία: αναφερόμαστε στην επανάληψή της ή στην αντικατάστασή της από μια νέα, επανορθωτικού τύπου εμπειρία; Στην τοποθέτησή μου θα προσπαθήσω να απαντήσω σε αυτό το ερώτημα βασιζόμενη κυρίως σε δύο θεωρητικούς άξονες: πρώτον, στην έννοια του “ορίου”, όπως διατυπώθηκε από τον A.Green, και στην έννοια του “ενδιάμεσου χώρου”, σύμφωνα με τη θεωρία του D.W. Winnicott. Επιπλέον, θα αναφερθώ σύντομα σε αποσπάσματα από το κλινικό υλικό της θεραπευτικής ομάδας “Σωματικού παιχνιδιού”, που έλαβε χώρα για δύο χρόνια στο Τμήμα Εφήβων και Νέων του Γ.Ν.Α “Γεώργιος Γεννηματάς”, στόχος της οποίας ήταν κατά κύριο λόγο η κλινική μελέτη αυτών των εννοιών. Στο πλαίσιο μιας θεραπευτικής παρέμβασης σε ομάδα με διαμεσολαβητικό αντικείμενο, αυτό του σωματικού παιχνιδιού, τόσο οι μεταβιβαστικές όσο και οι αντιμεταβιβαστικές κινήσεις διαφοροποιούνται από αυτές της κλασσικής ψυχαναλυτικής διαδικασίας, καθώς η σχέση αποκτά πολλούς συντελεστές: το πρόσωπο του θεραπευτή, το διαμεσολαβητικό αντικείμενο και τα μέλη της ομάδας. Επομένως, η ιστορία εγγράφεται διαφορετικά και ως εκ τούτου η ιστορικότητα του χρόνου φανερώνεται μέσα σε αυτήν την πολύπλευρη σχέση.

ΜΙΑ ΣΧΕΣΙΑΚΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ ΩΣ ΟΜΑΔΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕ ΔΥΟ ΑΤΟΜΑ

Σταύρος Χαραλαμπίδης

Αυτή η εργασία στοχεύει να αναδείξει τον βαθμό που οι εμπειρίες της αδελφικής μεταβίβασης καθώς και της μεταβίβασης του 'γκρουπ σαν όλο' παραμελούνται λανθασμένα έναντι μεταβιβαστικών φαινομένων που επικεντρώνονται στις γονικές μεταβιβάσεις στην ατομική ψυχανάλυση και ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία. Ο υποφαινόμενος θα καταδείξει μέσα από την αναλυτική εργασία με θεραπευόμενους του καθώς και με παραδείγματα της προσωπικής του ανάλυσης τον τρόπο που η ενσυναισθητική αποτυχία/επιτυχία τον οδήγησε στην ανάγκη δημιουργίας μιας νέας θεώρησης. Η αναζήτηση βιβλιογραφίας καταδεικνύει ένα μείζον ζήτημα αναγκαιότητας διερεύνησης και θεωρητικοποίησης αυτών των ελλείψεων.

Προτείνεται η οπτική της Σχεσιακής Ψυχαναλυτικής μεθόδου και ειδικότερα η μετάβαση από το ομαδικό στο ατομικό και διυποκειμενικό πεδία με επίγνωση του αναλυτή ότι για κάποιους ασθενείς η ερμηνεία της γονικής μεταβίβασης δεν είναι επαρκής.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Όνομα	Σελίδα
Bonaminio V. , Ψυχαναλυτής, Μέλος και Διδάσκων της Ιταλικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας	12, 13, 16, 19
Hinshelwood R. D. , Ομότιμος Καθηγητής Κέντρου Ψυχαναλυτικών Σπουδών Πανεπιστημίου Essex, Μ. Βρετανία	10, 11, 16, 18
Lombardi R. , Ψυχαναλυτής, Μέλος και Διδάσκων της Ιταλικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας	9, 10, 18
Ανασσοντζή Σ. , Κλινική Ψυχολόγος MSc, Υποψήφιο μέλος της ΕΕΨΨΠΕ, Υποψήφια Διδάκτωρ Κλινικής ψυχολογίας ΕΚΠΑ	9, 30
Αναστασόπουλος Δ. , Ψυχίατρος-Παιδοψυχίατρος-Ψυχαναλυτής, Διδάσκων της ΕΕΨΨ, Πρόεδρος και Διδάσκων της ΕΕΨΨΠΕ	7, 9
Αριμπλιά Μ. , Κλινική Ψυχολόγος, ΕΕΨΨ	14, 39
Ασλανίδης Ε.Γ. , Ψυχίατρος-Ψυχαναλυτής, Διδάσκων της ΕΕΨΨ	9, 21
Βασιλοπούλου Κ. , Ψυχίατρος-Ψυχοθεραπεύτρια, Διδάκτωρ Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ, Υποψήφιο Πρόεδρος Μέλος της ΕΕΨΨ	9
Βασλαματζής Γρ. , Καθηγητής Ψυχιατρικής Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ, Υπεύθυνος Κέντρου Ψυχοθεραπειών Α' Ψυχιατρικής Κλινικής ΕΚΠΑ, Διδάσκων Αναλυτής της ΕΕΨΨ, Πρόεδρος του Κέντρου Ψυχοδυναμικής Ψυχιατρικής και Ψυχαναλυτικής Έρευνας	10, 12, 15, 37
Βλαχάκη Ε. , Ψυχίατρος-Παιδοψυχίατρος, Ψυχαναλύτρια-Ψυχοθεραπεύτρια, Τακτικό μέλος της ΕΕΨΨ	14
Γαζή Ε. , Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Σχολή Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου	15, 42
Γιωσαφάτ Μ. , Ψυχίατρος-Ψυχαναλυτής, Ιδρυτικό Μέλος της ΕΕΨΨ, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ομαδικής Ανάλυσης και Οικογενειακής Θεραπείας	7, 11
Γυφτοπούλου Ε. , Ψυχοπαιδαγωγός, Ομαδική Ψυχοθεραπεύτρια, Υποψήφιο Πρόεδρο Μέλος της ΕΕΨΨ	8, 27
Δεδούλη Μ. , δ.φ., Ψυχολόγος, ΕΕΨΨ	14, 41
Δεληβογιατζής Σ. , Καθηγητής Φιλοσοφίας ΑΠΘ, Διευθυντής Εργαστηρίου Φιλοσοφικής Έρευνας πάνω στο Φαντασιακό	12, 36

Όνομα	Σελίδα	Όνομα	Σελίδα
Εμμανουηλίδης Κ. , Διδάκτωρ Ιατρικής Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ, Ψυχίατρος-Ψυχαναλυτής, Τακτικό μέλος της ΕΕΨΨ	8, 11, 29	Λουτζακλή Μ. , Ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεύτρια, Πρόεδρο Μέλος της ΕΕΨΨ	14, 40
Ζαχαριά Α. , Παιδοψυχίατρος, Διδάσκουσα και Επόπτρια της ΕΕΨΨΠΕ	30	Μανιαδάκης Γρ. , Ψυχίατρος, Διδάκτωρ Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ, Ψυχαναλυτής, Τακτικό Μέλος της ΕΕΨΨ, Συνεκδότης του περιοδικού International Forum of Psychoanalysis	8, 10, 15, 44
Θανοπούλου Κ. , Ψυχολόγος, Ψυχοθεραπεύτρια-Οικογενειακή Θεραπεύτρια, Μονάδα Οικογενειακής Θεραπείας, Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής	11, 47	Μαντάς Β. , Ειδικευόμενος Ψυχίατρος, Α' Ψυχιατρική Κλινική ΕΚΠΑ	14, 42
Ιεροδιακόνου-Μπένου Ι. , Ψυχίατρος-Ψυχαναλύτρια, Τακτικό μέλος της ΕΕΨΨ και της Βορειοελλαδικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας, Αναπλ. Καθ. Ψυχιατρικής Ιατρικής Σχολής ΑΠΘ	13, 15	Ματσουκά Μ. , Ψυχολόγος, Ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεύτρια παιδιών και εφήβων, Τακτικό Μέλος της ΕΕΨΨΠΕ, Εκπαιδύτρια στην ψυχαναλυτική παρατήρηση βρέφους	9, 30
Ιωάννοβιτς Ε. , Ψυχιατρική Κοινωνική Λειτουργός, Ομαδική Αναλύτρια, Ιδρυτικό Μέλος ΕΕΨΨΟ	9, 33	Μοσκόφη Ι. , Στρατιωτική Ψυχολόγος, Ψυχιατρική Κλινική 251 ΓΝΑ	11, 48
Κακατσάκη Δ. , Ψυχίατρος, Υποψήφιο Πρόεδρο Μέλος της ΕΕΨΨ	16	Μούτσιανου Α. , Ψυχίατρος-Ψυχαναλύτρια, Διδάσκουσα της Βορειοελλαδικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας, Διευθύντρια του Κέντρου Ψυχικής Υγείας Ανατολικού Τομέα Θεσσαλονίκης	8, 26
Καπράλος Γ. , Κλινικός Ψυχολόγος, ΕΕΨΨ	11, 34	Μπακαλού Κ. , Ψυχολόγος, Εξωτερικός Συνεργάτης Ινστιτούτου Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Ενηλίκων, ΕΕΨΨ	12
Καραμανωλάκη Χ. , Ψυχίατρος-Ψυχαναλύτρια, Διδάσκουσα της ΕΕΨΨ	7, 8, 13, 16, 20	Νάρνου Μ. , Κλινική Ψυχολόγος, MSc, PhD, Ψυχοθεραπεύτρια παιδιών-εφήβων	16, 44
Καραμανωλάκης Β. , Επίκουρος Καθηγητής Ιστορίας ΕΚΠΑ	15, 43	Ναυρίδης Κ. , Ομότιμος Καθηγητής Ψυχολογίας ΕΚΠΑ, Ψυχαναλυτής και Ομαδικός ψυχοθεραπευτής, Μέλος ΕΕΨΨ και SFPPG, Ιδρυτικό μέλος και Πρόεδρος της ΕΕΨΨΟ	7, 9, 32
Κατριός Θ. , Ψυχίατρος-Ψυχαναλυτής, Τακτικό μέλος της ΕΕΨΨ, Πρόεδρος της Βορειοελλαδικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας	7, 13	Παναγιωτοπούλου Ν. , Κλινική Ψυχολόγος, Διδάκτωρ Τμήματος Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης ΕΚΠΑ, Πρόεδρο Μέλος της ΕΕΨΨ	12, 13, 22, 38
Κούλη Μ. , Στρατιωτική ψυχολόγος, Ψυχιατρική Κλινική 251 ΓΝΑ	48	Πέτρου Μ. , Κλινικός ψυχολόγος, Κοινωνικός ανθρωπολόγος, Ψυχαναλυτής (Μέλος της ΕΨΕ & της ΙΡΑ)	9, 32
Κρητικού Μ. , Ψυχίατρος, Ψυχοθεραπεύτρια, Ομαδική Αναλύτρια, Πρόεδρος του Ελληνικού Οργανισμού Ψυχοθεραπείας και Παιδείας στην Ομαδική Ανάλυση (HOPEinGA)	15, 48	Πιπιτσούλη Δ. , Παιδοψυχίατρος, Ψυχοθεραπεύτρια Παιδιών και Εφήβων	16, 45
Κοκκώση Μ. , Επικ. Καθ. Κλινικής Ψυχολογίας Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ, Υποψήφιο Πρόεδρο Μέλος της ΕΕΨΨ	8, 27	Ρήγας Δ. , Ψυχίατρος-Ψυχαναλυτής, Διδάσκων της ΕΕΨΨ	12, 13, 23
Κοντού Χ. , Κλινική Ψυχολόγος, Υποψήφια PhD (UCL, Psychoanalysis Unit)	11, 46	Σκλείδη Ο. , Κλινική Ψυχολόγος, Ψυχοθεραπεύτρια Παιδιών και Εφήβων. Μέλος της ACP (Association of Child Psychotherapists), UK. Διδάσκουσα της ΕΕΨΨΠΕ	9, 31
Κοράλλη Λ. , Ψυχολόγος, Υποψήφιο Πρόεδρο Μέλος της ΕΕΨΨ	14, 39	Σουμάκη Ε. , Παιδοψυχίατρος-Ψυχαναλύτρια, Διδάκτωρ Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Επιστημονικά Υπεύθυνη Διαγνωστικής και Θεραπευτικής Μονάδας για το Παιδί «Σπύρος Δοξιάδης», Αντιπρόεδρος της ΕΕΨΨ	11, 12, 16
Κορκοκίου Π. , Κλινική ψυχολόγος, Μέλος της Διεθνούς Εταιρείας Ψυχαναλυτών και Ψυχοθεραπευτών που εργάζονται με Άτομα με Αυτισμό (CIPPA)	11, 46	Σπυροπούλου Α. , Ψυχίατρος, Διδάκτωρ Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ, Υποψήφιο Πρόεδρο Μέλος της ΕΕΨΨ	14, 42
Κυριαζής Δ. , Ψυχίατρος-Παιδοψυχίατρος-Ψυχαναλυτής, Τακτικό μέλος της ΕΕΨΨ	9, 11, 12, 22		
Κωνσταντινίδου Β. , Κλινική Ψυχολόγος, Ψυχαναλύτρια, Πρόεδρο Μέλος της ΕΕΨΨ	8, 29		
Λαζαράτου Τ. , Ψυχοθεραπεύτρια, Υποψήφιο Πρόεδρο Μέλος της ΕΕΨΨ	12, 13, 22, 38		
Λειβαδίτης Μ. , Ομότιμος Καθηγητής Ψυχιατρικής ΔΠΘ	12, 35		

